

INJIIL MATTA

1 Kitaab miilaad Yasuuv al MasiiH walad Daawuud, walad Ibraahiim.

HISAAB AJYAAL YASUUV

²Ibraahiim walad Is-Haag, wa Is-Haag walad Yavkuub, wa Yavkuub walad Yahuuda wa axwaanu. ³Wa Yahuuda walad FaariS wa ZaaraH min Taamaar. Wa FaariS walad Hasruun, wa Hasruun walad Araam. ⁴Wa Araam walad Vamminadaab. Wa Vamminadaab walad NaHshuun, wa NaHshuun walad Salmuun, ⁵wa Salmuun walad Buuvaz min RaaHaab. Wa Buuvaz walad Vuubiid min Raavuut, wa Vuubiid walad Yassa, ⁶wa Yassa walad Daawuud al malik.

Wa Daawuud walad Suleemaan min marat Uuriyya. ⁷Wa Suleemaan walad RaHabvaam, wa RaHabvaam walad Abiyya, wa Abiyya walad Aasa. ⁸Wa Aasa walad YahuushafaaT, wa YahuushafaaT walad Yuuraam, wa Yuuraam walad Vuzziyya. ⁹Wa Vuzziyya walad Yuutaam, wa Yuutaam walad AHaaz, wa AHaaz walad Hizgiyya. ¹⁰Wa Hizgiyya walad Manassa, wa Manassa walad Aamuun, wa Aamuun walad Yuushiyya. ¹¹Wa Yuushiyya ivalad Yakunya wa axwaanu, wakıt maa sHaalooHum le Baabil.

MATTA 1:12

¹²Wa bavD maa sHaalooHum le Baabil, Yakunya walad sha'alti'iil, wa sha'alti'iil walad Zarubbaabil, ¹³wa Zarubbaabil walad Abihuud, wa Abihuud walad Aliyaagim, wa Aliyaagim walad Vaazuur. ¹⁴Wa Vaazuur walad Saaduug, wa Saaduug walad Axiim, wa Axiim walad Aliyuud. ¹⁵Wa Aliyuud walad Alivaazar, wa Alivaazar walad Mattaan, wa Mattaan walad Yavkuub. ¹⁶Wa Yavkuub walad Yuusif, raajil Maryam, al minnaha kaan mawluud Yasuuv al ismu 1 MasiiH.

¹⁷Vala kida, kull al agsaam min Ibraahiim le Daawuud kaanu arbavTaashar gism, wa min Daawuud lighaayat al wakıt ash shaalooHum le Baabil, arbavTaashar gism, wa min al wakıt ash sHaalooHum le Baabil lighaayat maa ja al MasiiH, arbavTaashar gism.

WILAADAT YASUUV

¹⁸Wa miilaad Yasuuv al MasiiH kaan zei da: Lamma Yuusif kaan vamaal at tartiib vashaan yitzawwaj Maryam, gubbaal maa itlammu, hi bigat Haamil min ar RuuH al Gudus. ¹⁹Wa raajila, Yuusif, al kaan vadiil, wa maa raDyaan 'an yavmila *xajlaana, kaan vaawiz yaxalliiha be_s sirr. ²⁰Laakin, wakıt maa kaan yafakkir fi da, shiiuf! malaak ar Rabb ja leehu fi Hilim, wa gaal, "Yaa Yuusif, ibn Daawuud, maa taxaaf taaxud maratak Maryam, valashaan al hiya Himlat beehu, huwa min ar RuuH al Gudus. ²¹Wa hiya bitalid walad, wa inta bitsammiihu Yasuuv, valashaan hu bixalliS an naas bitaavu min xaTaayaahum." ²²Wa kullu da kaan valashaan yatimm al kalaam ar Rabb gaal be_n nabi,

²³"Shuufu! al bint al maa virfat raajil bitaHmal wa bitalid walad, wa yakuun ismu Vammaanuu'iil,"

da yavni, Allaah mavaana. ²⁴Wa lamma Yuusif gaam min an noom, vamaal zeï maa malaak ar Rabb amaru, wa axad maratu. ²⁵Wa hu maa virifa zeï zoojatu lighaayat maa Maryam wildat walada. Wa hu sammaahu Yasuuv.

ZIYAARAT AL MAJUUS

2 Wa lamma Yasuuv kaan mawluud fi BeetlaHam al fi Yahuudiyya, fi aiyaaam Hiiruudus al malik, shuuf!
**majuus min ash sharg jo le Uurushaliim, ²wa gaalu,
"Ween huwa al mawluud malik al Yahuud? vashaan shufna_n najma bitaavtu fi_sh sharg, wa jiina vashaan navbudu." ³Lamma al malik Hiiruudus simiv da, fakkar katiir fiihu, wa kull an naas Uurushaliim mavaahu. ⁴Wa jamav kull al gusus al kubaar wa muvalliimiin al gaanuun,

*xajlaan: vindu veeb.

**majuus: naas shaaTriin min ash sharg yadrusu_n nujuum; munajjimiin.

MATTA 2:18

wa sa'alum: "Al MasiiH bikuun mawluud ween?" ⁵Wa gaalu leehu, "Fi BeetlaHam, al fi Yahuudiyya, fishaan da al gaal an nabi:

⁶Wa inti, yaa BeetlaHam, balad Yahuuda,
maa al aSghar been mudiiriin Yahuuda.
Valashaan minnik yaji mudiir
yaHkum vala_n naas bitaavi, Israa'iil."

⁷Bavd da, Hiiruudus naada_l majuus be_s sirr, wa itvallam minnahum wakit an najma Talavat. ⁸Wa rassalum le BeetlaHam wa gaal, "Amshu wa fattishu be aiyi Tariig vala_l walad. Wa lamma talguuhu, jiibu leiya_l xabar, valashaan ana kamaan baji wa avbudu." ⁹Wa lamma hum simivu min al malik, mashu. Wa shuuf, an najma al hum shaafuoha fi_sh sharg mashat giddaamum lighaayat maa jaat, wa wagafat foog al maHall al kaan fiihu_l walad. ¹⁰Wa lamma shaafu_n najma, kaanu mabsuuTiin shadiid jiddan. ¹¹Wa daxalu_l beet wa shaafu_l walad mava ummu Maryam. Wa rakavu wa vabadoohu. Bavd da, fataHu Haajaatum al ghaalya wa gaddamu leehu hadaaya: dahab wa lubaan wa baxuur. ¹²Wa Allaah kallamum van al xaTar fi Hilim vashaan maa yarjavu le Hiiruudus. Wa hum mashu be sikka taanya le baladum.

AL HURUUB LE MASK

¹³Wa bavD maa mashu, shuuf, malaak ar Rabb ja le Yuusif fi Hilim wa gaal, "Guum, uxud al walad wa ummu wa amshi gawaam le MaSr, wa agvud hinaak lighaayat maa aguul leek, valashaan Hiiruudus vaawiz yafattish vala_l walad vashaan yaktulu." ¹⁴Wa hu gaam wa axad al walad wa ummu be_l leel, wa masha le MaSr. ¹⁵Wa hu gavad hinaak lighaayat maa maat Hiiruudus, vashaan yatimm al Kalaam ar Rabb gaal be_n nabi,

Min MaSr naadeet waladi."

¹⁶Bavdeen, lamma Hiiruudus shaaf 'an al majuus maa iHtaramoohu, kaan zavlaan jiddan jiddan, wa rassal wa katal kull al awlaad al kaanu fi BeetlaHam, wa fi kullu maHall al gariib minnu, al awlaad al vumr bitaavum

kaan sanateen wa agall min da, zeï al wakit al kaan vindu xabar min al majuus. ¹⁷Fi_l wakit da, tamma al kalaam al gaal Irmiya an nabi,

¹⁸"Simivu Soot fi Arraama,
al Huzn wa l bika katiir.
RaHiil tabki le awlaada

MATTA 2:18

wa abat takuun mabsuuTa,
valashaan hum maa fih."

AR RUJUUV LE NAASIRA

¹⁹Wa laakin lamma Hiiruudus maat, shuuf, malaak ar Rabb ja fi Hilim le Yuusif fi MaSr, ²⁰wa gaal, "Guum, wa uxud al walad wa ummu wa amshi." ²¹Wa gaam wa axad al walad wa ummu, wa ja le balad Israa'iil. ²²Wa laakin lamma hu simiv 'an Arxeelaawus kaan yaHkum vala_l Yahuudiyya badal abuuHu Hiiruudus, xaaf yamshi hinaak. Wa vashaan Allaah kallamu van al xaTar fi Hilim, masha le gism aj Jaliil. ²³Wa ja wa gavad fi_l madiina al isima an NaaSira, vashaan yatimm al gaalu_l anbiya, "BisammuuHu NaaSiri."

YUUHANNA AL MAVMADAAN YAJAHHIZ AS SIKKA

3Wa fi_l aiyaam deelaak, YuuHanna al Mavmadaan ja yabashshir fi xala_l Yahuudiyya ²wa yaguul, "Tuubu, fishaan *malakuut as sama gariib."
³Fishaan da huwa al kalaam an nabi Ishavyaa gaal be xuSuuSu,

"Soot al bikoarik fi l xala:
HaDDiru Tariig ar Rabb,
Avmilu_s sikak bitaavtu dughri."

⁴Wa YuuHanna kaan laabis toob min shavr aj jamal, wa fi wasTu Hizaam min jilid. Wa_l akl bitaavu kaan jaraad wa vasal min al ghaaba. ⁵Fi_l wakit da, naas Uurushaliim wa naas min kull al Yahuudiyya wa min kullu maHall gariib min baHar al Urdunn maragu ⁶wa itvammadu minnu fi_l Urdunn. Wa kaanu yaxabbiru be xaTaayaahum.

⁷Wa lamma shaaf katiir min al Farriisiyyiin wa_S Sadduugiyyiin gaavidiin yaju le_l mavmuudiyya, YuuHanna gaal leehum, "Yaa awlaad ad dabaayib, minu xabbarkum be_l xaTar vashaan tajru min az zavl aj jaai? ⁸Avmilu_l Haajaat al biwarru_n naas intu tubtu. ⁹Wa maa bitaftakiru taguulu fi nufuuskum, Abuuna huwa Ibraahiim. Vashaan aguul leekum, Allaah yagdar yaTalliv awlaad le Ibraahiim min al Hujaar deel. ¹⁰Wa hassav di xaTTu_l faas vala virg ash sHajar. Kullu shajara al maa tajiib tamar samiH, bigTavuuha wa birmuuha fi_n naar.

¹¹Ana bavammidkum be mooya le_t tooba. Wa laakin huwa al biji bavDi gawwi minni. Wa ana maa kwaiyis Hatta ashiil jizamu. Huwa bivammidkum be_r RuuH al Gudus wa_n naar. ^{12**}MuDraayatu fi iidu, wa hu binaDDif arDu,

*malakuut: kilma maxsuuSa le mamlakat Allaah.

**muDraaya: Haaja zeI kooreek beeha yarfav ad dura vashaan ar riiH yashiil al gishr.

MATTA 4:10

wa bilimm duratu fi_l maxzan, wa laakin al gishr min ad dura biHrigu be_n naar al maa bitmuut."

MAVMUUDIYYAT YASUUV

¹³Bavd da, Yasuuv ja min aj Jaliil le_l Urdunn le YuuHanna vashaan yitvammad minnu. ¹⁴Wa laakin YuuHanna manavu wa gaal, "Ana laazim atvammad minnak inta, wa inta taji leiya?" ¹⁵Laakin Yasuuv radda wa gaal leehu, "Xalliihu yakuun kida hassav, vashaan da muwaafiq 'an natimm kullu birr." Bavd da hu addaahu izin. ¹⁶Wa lamma YuuHanna vammad Yasuuv, hu Talav Tawwaali min al mooya. Wa shuuf, as sama infataHat, wa hu shaaf RuuH Allaah naazil zeI hamaama, wa jaai foogu. ¹⁷Wa shuuf, ja Soot min as sama wa gaal, "Da huwa Ibni_l Habiib, wa ana mabsuuT beehu."

TAJRIBAT YASUUV

4 Bavdeen ar RuuH saag Yasuuv le_l xala valashaan Ibliis yajarribu. ²Wa bavD maa Saam arbaviin yoom wa arbaviin leela, hu kaan jaavaan. ³Wa_l mujarrib garrab leehu wa gaal, "Iza inta Ibn Allaah, addi amr le_l Hujaar deel 'an yabgu veesh." ⁴Laakin hu radda wa gaal leehu, "Maktuub fi_l Kitaab,

Al insaan maa yaviish be_l veesh bass,
laakin be kullu kilma al bitaTlav min xashm Allaah."

⁵Bavdeen Ibliis axadu le_l matiina al magaddasa, wa xaTTaahu foog maHall vaali fi_l *heekal. ⁶Wa gaal leehu, "Iza inta Ibn Allaah, armi nafsak le tiHit, valashaan maktuub,

Yaamur malaaiaku be xuSuuSak,

wa maktuub,

Hum birfavuuk vala iideehum,
vashaan rijlak maa tadugg Hajar."

⁷Yasuuv gaal leehu, "Maktuub kamaan, Maa tajarrib ar Rabb Ilaahak."

⁸Marra taanya Ibliis axadu le jabal vaali jiddan wa warraahu **mamaalik ad dunya kullaha wa_l majd bitaavta. ⁹Wa gaal leehu, "Baddiik kullu da iza bitarkav wa bitavbudni." ¹⁰Bavdeen Yasuuv gaal leehu, "Amshi, yaa SheeTaan, vashaan maktuub,

Avbud ar Rabb Ilaahak,
W_ishtaghil leehu bass."

*heekal: beet Allaah al kabiir al kaan fi Uurushaliim.

**mamlaka, mamaalik: kull al bilaad tiHit Hakuuma.

MATTA 4:11

¹¹Bavdeen Ibliis saabu. Wa shuuf, malaaiika jo wa saavadoohu.

YASSUUV YABTADI YABASHSHIR

¹²Wa lamma Yasuuv simiv 'an YuuHanna kaan maHbuus, masha minnahum le_j Jaliil. ¹³Wa xalla_n NaaSira, wa masha wa gavad fi KafranaaHuum aj jamb al baHar fi Tarf Zabuuluun wa Naftaali, ¹⁴vashaan yatimm al kalaam al gaal an nabi Ishavyaa,

¹⁵"Ard Zabuuluun wa arD Naftaali,
Tariig al baHar, aT Tarf at taani min al Urdunn,
Jaliil naas ad dunya.

¹⁶An naas al kaanu gaavidiin fi_D Dalaam
shaafu nuur kabiir,
wa le_l gaavidiin fi maHall al moot wa Dullu,
an nuur itnawwar."

¹⁷Min al wakit daak Yasuuv ibtada yabashshir, wa yaguul, "Tuubu, alashaan malakuut as sama gariib."

IXTIYAAR AT TALAAMIIZ AL AWWALAANIYYIIN

¹⁸Wa wakit maa Yasuuv kaan maashi vind baHar aj Jaliil, shaaf axween, Simvaan al ismu BuTrus, wa Andaraawus axuuhu. Kaanu yarmu shabaka fi_l baHar, fishaan kaanu Saiyaadeen. ¹⁹Wa hu gaal leehum, "Tavaalu waraai, wa ana bavmilkum Saiyaadeen an naas." ²⁰Tawwaali xallu shabakaatum wa *tibivoohu. ²¹Wa masha min hinaak wa shaaf axween taanyiin, Yavkuub ibn Zabadi wa YuuHanna axuuhu, fi_l murkab mava Zabadi abuum. Kaanu gaavidiin biSalliHu shabakaatum. Wa hu naadaahum. ²²Tawwaali xallu murkabum wa abuum, wa tibivoohu.

YASUUV YASHFI AL AIYAANIIN

²³Wa Yasuuv kaan maashi fi kull aj Jaliil, wa bivallim fi biyuut ar Rabb, wa bibashshir bishaarat al malakuut, wa yashiil kullu vava minnahum wa kullu **Duvf fi wasT an naas. ²⁴Wa_l xabar vannu masha le kullu Suuriyya. Wa jaabu leehu kull al vaiyaaniin, wa_l vindahum amraaD min kullu nuuv, wa awjaav, wa_l fiihum sheyaaTiin, wa_n naas al vindahum al vava al birmuum, wa_l mafluujiin. Wa vamaalum Taiyibiin. ²⁵Wa naas katiiriin tibivoohu min aj Jaliil wa_l Vashara Mudun, wa Uurushaliim wa_l Yahuudiyya wa min foog al Urdunn.

AL BARAKAAT

5 Wa lamma shaaf aj jamav, Talav foog aj jabal. Wa lamma gavad, talaamiizu garrabu leehu. ²Wa hu fataH xashmu wa ibtada yavallimum wa yaguul:

*tibiv, yatbav: yamshi wara.

**Duvf: min al kilma, Daviif.

- ³Mubaarakiin al masaakiin be_r ruuH,
vashaan leehum malakuut as sama.
- ⁴Mubaarakiin al Haznaaniin,
vashaanum bikuunu mabsuuTiin.
- ⁵Mubaarakiin al *wudavaa
vashaan hum **biyoorasu_d dunya.
- ⁶Mubaarakiin aj javaaniin wa_l vaTshaaniin le_l birr
vashaanum bikuunu shabvaaniin.
- ⁷Mubaarakiin al yarHamu_t taanyiin,
vashaan hum yalgu_r raHma.
- ⁸Mubaarakiin an nuDaaf al galb,
vashaanum bishuufu Allaah.
- ⁹Mubaarakiin al yavmilu_s salaam,
vashaan bisammuuhum awlaad Allaah.
- ¹⁰Mubaarakiin al maTruudiin valashaan al birr,
vashaan leehum malakuut as sama.

¹¹Mubaarakiin intu lamma yashtimuukum wa yaTruduukum wa yaguulu kullu kilma baTTaala valeekum vashaanni be 1 kiDib. ¹²AfraHu wa kuunu mabsuuTiin, vashaan ujratakum kabiira fi_s sama. Vashaan an naas kida Taradu_l anbiya al kaanu gubbaalkum.

MILIH WA NUUR

¹³Intu miliH ad dunya. Wa laakin iza al miliH biga masiix, keef bikuun maaliH taani? Maa fih faaida minnu le aiyi shi illa yarmuuhu barra wa_n naas yadusuuhu.

¹⁴Intu nuur ad dunya. Maa mumkin yadissu madiina mawjuuda foog jabal,
¹⁵walla yawallivu lamba wa yaxuTTa tiHit al guffa, laakin bixuTTuuha foog Tarabeezat al lamba, wa hiya tanawwir le kullu waaHid fi_l beet.
¹⁶Xallu nuurkum yanawwir kida giddaam an naas, vashaan yashuufu avmaaikum al kwaisa, wa yaddu majd le Abuukum al fi_s sama.

TAVLIIM VAN AL GAANUUN

¹⁷Maa taftakiru ana jiiit vashaan axrab al gaanuun, walla_l anbiya. Maa jiiit vashaan axrabum, laakin vashaan atimmum. ¹⁸Be_l Hagg ana aguul leekum, lighaayat maa tafuut as sama wa_l arD, maa yafuut Harf waaHid walla nugta waaHda min al gaanuun lighaayat maa al kull bitimm. ¹⁹A1 bixrab waaHid min aSghar al gawaaniin deel wa yavallim an naas kida, biyaHsibuuhu aSghar waaHid fi malakuut as sama. Wa laakin al yavmil wa yavallimum, biyaHsibuuhu kabiir fi malakuut as sama. ²⁰Vashaan aguul leekum, lighaayat

*wudavaa: naas mush Daviifiin laakin gawwiyyiin wa vindahum sulTa vala nufuusum.

**wiris, yooras: yagbal maal az zool bavD mootu.

MATTA 5:20

maa birrakum bifuut birr muvalliimiin al gaanuun wa birr al Farriisiyyiin,
maa tadxulu malakuut as sama abadan.

²¹Simivtu hum gaalu le_n naas al kaanu min zamaan, Maa taktul. Wa_l biktul, hu garrab le_l Hukm. ²²Wa laakin ana aguul leekum, Kull al yazval vala axuuhu, hu garrab le_l Hukm. Wa_l yaguul le axuuhu, Yaa baliid, hu garrab le_l majlis. Wa_l yaguul, Yaa ghashiim, hu garrab le naar jahannam. ²³Valashaan da, iza inta bitiiib hadiitak le maHall aD DabiiHa, wa inta hinaak titzakkar axuuk vindu kalaam mavaak, ²⁴xalli hadiitak hinaak gidzaam maHall aD DabiiHa. Fi l awwal, amshi wa *SaaliH mava axuuk, wa bavdeen tavaal wa gaddim hadiitak. ²⁵**Ittafag gawaam mava_l vadu bitaavak wa inta mavaahu fi_s sikka, valashaan al vadu bitaavak maa yasallimak le_l gaaDi, wa_l gaaDi yasallimak le_Z ZaabiT wa yarmuuk fi_s sijin. ²⁶Be_l Hagg aguul leek, inta maa bitamrug min hinaak abadan lighaayat maa tadvav aaxir milliim.

²⁷Simivtu hum gaalu, Maa tavmil az zina. ²⁸Wa laakin ana aguul leekum, Kull al yavaayin le mara be fikr baTTaal vamaal zina mavaaha xalaaS fi galbu. ²⁹Kaan veenak al yamiin takuun sabab xaTiiyya leek, Talliva wa armiiha minnak, vashaan aHsan leek 'an waaHid vaDu min jismak yitwaddar, wa hum maa yarmu jismak kullu fi jahannam. ³⁰Wa iza iidak al yamiin takuun sabab xaTiiyya leek, agTava wa armiiha minnak, vashaan aHsan leek 'an waaHid vadu min jismak yitwaddar, wa jismak kullu maa bikuun fi jahannam.

³¹Gaalu kamaan, al §biTallig maratu, xalliihu yaddiiha shahaadat aT Talaag. ³²Wa laakin ana aguul leekum, Kullu waaHid biTallig maratu illa be sabab az zina, yavmila tasawwi_z zina, wa_l bitzawwaj al mara al maTallaga yavmil az zina.

³³Kamaan simivtu hum gaalu le_n naas al kaanu min zamaan, Maa taHlif be_l kizib, laakin avmil le_r Rabb zei maa inta Halafat. ³⁴Wa laakin ana aguul leekum, Maa taHlifu abadan, maa be_s sama vashaan hiya kursi Allaah, ³⁵walla be_l arD vashaan hi bambar kuraavu, walla be Uurushaliim vashaan hiya madiinat al Malik al kabiir. ³⁶Wa maa taHlif be raasak, vashaan inta maa tagdar tavmil shavra waaHda beeDa walla sooda. ³⁷Xalli kalaamkum bikuun Aiwa walla Laa bass. Wa_l aktar min daak, huwa min §§ash sharriir.

*saalaH, yasaaliH: yavmil salaam.

**ittafag, yattafig: al fikr yabga waaHid.

§Tallag, yaTallig: yasiib maratu.

§§ash sharriir: huwa al bisawwi Haajaat baTTaala xaaliS.

MATTA 6:6

³⁸Simivtu hum gaalu, Veen be veen wa sinn be sinn. ³⁹Wa laakin ana aguul leekum, Maa tashaakilu zool baTTaal. Wa laakin iza aiyi waaHid yaDrubak fi washshak al yamiin, aglib leehu_t taani kamaan. ⁴⁰Wa kaan aiyi waaHid vaawiz yarfav gaDiyya valeek wa yaaxud gamiiSak, addi leehu_t toob kamaan. ⁴¹Wa iza aiyi waaHid vaawizak tamshi mavaahu waaHid miil be guwwa, amshi mavaahu itneen. ⁴²Al yaTlub minnak, addiihu, wa_l vaawiz *yastalif minnak, maa taaba.

⁴³Simivtu hum gaalu, TaHibb al gariib leek wa takrah al vadu bitaavak.

⁴⁴Wa laakin ana aguul leekum, Hibbu vudwaankum wa Sallu vashaan al

yaTruduukum, ⁴⁵ vashaan takuunu awlaad Abuukum al fi_s sama. Valashaan hu yavmil shamsu taTlav vala_l baTTaaliin wa_l kwaiyisiin, wa yarassil al maTar vala_l baariin wa_sh sharriirin. ⁴⁶Fishaan iza intu bitHibbu_l biHibbuukum, al ujra bitaavatkum shinu? An naas al bilimmu_T Tulba maa yavmilu ze da kamaan? ⁴⁷Wa 'in kaan tasallimu vala axwaankum bass, keef tavmilu aHsan min at taanyiin? Naas ad dunya maa yavmilu ze da kamaan? ⁴⁸Valashaan kida, kuunu kaamiliin ze maa Abuukum al fi_s sama hu kaamil.

AL HADAAYA, AS SALA WA_S SOOM

6 Xallu baalkum vashaan maa tavmilu ash shughl al kwaiyis giddaam an naas vashaan bishuufuukum, vashaan kaan tavmilu kida, maa bitkuun indakum ujra min Abuukum al fi_s sama.

²Wa kida, lamma taddi le_l masaakiin, maa taDrub giddaamak be_l **buug ze maa yavmilu_l §manaafigiin fi biyuut ar Rabb wa fi_s sikak, vashaan an naas bishkuruukum. Be_l Hagg aguul leekum, hum axadu_l ujra bitaavatum. ³Wa laakin inta lamma taddi Haaja le_l masaakiin, maa taxalli shimaalak tavrif ash shughl al yamiinak bitavmil, ⁴Valashaan al inta taddiihu yakuun be_s sirr. Wa Abuuk al yashuuf fi_s sirr birajjiv leek kwaiyis.

⁵Wa lamma taSallu, maa takuunu ze al manaafigiin, valashaan hum biHibbu yaSallu waagfiin fi biyuut ar Rabb wa fi maHall faaDi jamb as sikak vashaan an naas yashuufuuhum. Be_l Hagg aguul leekum, hum axadu_l ujra bitaavatum. ⁶Wa laakin inta lamma taSalli, adxul beetak, w_agfil baabak, wa Salli le Abuuk al fi_s sirr. Wa Abuuk al yashuuf fi_s sirr birajjiv leek kwaiyis.

*istalaf, yastalif: biyaaxud Haaja min zool wa birajjivu.

**buug, abwaag: Haaja ze zumbaara, vindu Soot vaali.

§manaafig, manaangiin: zool yabeyyin nafsu kwaiyis, wa laakin hu maa kwaiyis.

MATTA 6:7

⁷Wa fi Salawaatkum, maa titkallamu kalaam katiir saakit ze maa yavmilu naas ad dunya, valashaan yaftakiru Allaah yasmavum be kalaamum al katiir. ⁸Maa takuunu zeiyahum, vashaan Abuukum yavrif at taHtaaju leehu gubbaal maa taTlubuuhu. ⁹Vashaan kida Sallu ze da:

Abuuna_l fi_s sama,
Xalli ismak yakuun gudduus.
¹⁰Xalli malakuutak biji.
Xalli *iraadatak takuun fi_d dunya
zei maa takuun iraadatak fi_s sama.

¹¹An nahaar da addiina al veesh al yoomi bitaavna.

¹²**W_aghfir leena xaTaayaana

zei maa niHna kamaan ghafarna le_l yaxTu leena.

¹³Wa maa tadaxxilna fi tajriba,
wa laakin xalliSna min ash sharriir.

¹⁴Valashaan iza taghfir le_n naas xaTaayaahum, Abuukum al fi_s sama
bighfir leekum kamaan. ¹⁵Wa laakin iza maa taghfir le_n naas
xaTaayaahum, Abuukum kamaan maa bighfir leekum xaTaayaakum.

¹⁶Wa lamma taSuumu, maa tawarru nufuuskum ze i naas tavbaaniin, ze i maa
yavmilu_l manaafigiin, vashaanum bighayyiru washshum vashaan an naas
bishuufu 'innahum yaSuumu. Be_l Hagg aguul leekum, vindahum ujratum.

¹⁷Wa laakin lamma inta taSuum, amsaH raasak wa ghassil washshak,
¹⁸vashaan an naas maa bishuufu inta taSuum, wa laakin Abuuk al fi_s sirr
bishuuf. Wa abuuk al bishuuf fi_s sirr bididik ujra.

KUNUUZ FI_S SAMA

¹⁹Maa §taxzinu le nufuuskum Haajaat ghaalya vala_l arD, al bakaan al fiihu
as suus wa_S §§Sada yaakluuha, wa_l Haraamiyya yadxulu be_l guwwa wa
yasrigu. ²⁰Wa laakin axzinu le nufuuskum Haajaat ghaalya fi_s sama, al
bakaan al fiihu, as suus wa_S Sada maa yaakluuha, wa_l Haraamiyya maa
yadxulu be_l guwwa wa yasrigu. ²¹Vashaan al bakaan al fiihu Haajaatkum
al ghaalya, hinaak galbak bikuun fih kamaan.

²²Lambat aj jism, hiya_l veen. Vashaan kida iza kaan veenak basiiTa,
jismak kullu yakuun malyaan nuur. ²³Wa laakin iza kaan veenak maa
basiiTa, jismak kullu yakuun malyaan Dalaam. Wa kida, iza kaan an nuur al
vindak bikuun Dalaam, kam bikuun aD Dalaam.

*iraada: Haaja zool vaawiz yatimm.

**ghafar, yaghfir: yaxalli xaTiyyat zool wa maa yitzakkara.

§xazan, yaxzin: yaxuTT baraaViu vashaan yaHfaZ.

§§Sada: Haaja taakul' Hadiid at loonu le aHmar.taghayyir

²⁴Waahid maa yagdar yaxdim saiyideen, vashaan yaa *bikrah al waaHid wa
biHibb at taani, walla bimsik al waaHid wa biyaaba at taani. Maa tagdaru
taxdimu Allaah wa_l maal.

²⁵Valashaan kida aguul leekum, maa tafakkiru katiir le Hayaatkum, bitaaklu
shinu wa bitashrabu shinu, walla le ajsaamkum, bitalbasu shinu. Al Hayaat
mush aHsan min al akl? Wa_j jism mush aHsan min al hiduum? ²⁶Shuufu
Tuyuur as sama, hum maa bizravu wa maa bigTavu_d dura, wa maa
bilimmu fi_l maxaazin, wa laakin Abuukum al fi_s sama yaddiihum akil.
Intu maa aHsan minnahum be katiir? ²⁷Wa minu minnakum iza bifakkir
katiir yagdar yaziid Tuul Hayaatu be dagiiga waaHda? ²⁸Wa le shinu
tafakkiru katiir fi_l hiduum? Shuufu zuhuur al xala keef biguumu. Maa
bitvabu wa maa yaxayyiTu. ²⁹Wa laakin aguul leekum, Suleemaan nafsu fi
kullu majdu maa kaan yalbas hiduum ze i waaHda min deel. ³⁰Wa laakin iza
kaan Allaah yalabbis ze i da geshsh al xala, al yakuun fih an nahaar da wa
bukra birmuuhu fi_l furn, keef maa daayir aktar 'an yalabbiskum intu, yaa
galiiliin al iimaan? ³¹Valashaan kida, maa tafakkiru katiir wa taguulu,
Naakul shinu? walla, Nashrab shinu? walla, Nalbas shinu? ³²Valashaan naas

ad dunya yafattishu vala kull al Haajaat deel. Wa Abuukum al fi_s sama biyavrif intu taHtaaju le deel kullu.³³ Laakin fi_l awwal, aTlubu malakuut Allaah wa birru, wa kull al Haajaat deel bijuukum ziyaada.

³⁴Valashaan kida maa tafakkiru katiir be bukra, vashaan bukra bititfakkar be nafsa. Xalli **humuum al yoom takuun kifaaya le_l yoom.

HUKM VALA_T TAANYIIN

7 Maa taHkumu vala naas taanyiin, vashaan hum kamaan maa yaHkumu valeekum. ²Valashaan be zaat al Hukm al intu taHkumu vala_t taanyiin, hum kamaan biyaHkumu valeekum. Wa_l keela_l intu tadduuha, bitkuun al keela al hum bidduukum.³ Le shinu bitshuuf al Hitta S Saghaira al fi veen axuuk, wa laakin maa bitshuuf al xashaba_l kabiira al fi veenak? ⁴Walla, keef taguul le axuuk, Xalliini aTalliv al Hitta_S Saghaira min veenak, lamma takuun fih al xashaba_l kabiira fi veenak? ⁵Yaa manaafiq, fi_l awwal Talliv al xashaba_l kabiira min veenak, wa bavdeen bitshuuf kwaiyis keef taTalliv al Hitta_S Saghaira min veen axuuk.

⁶Maa taddu le_l kilaab al Haaja_l magaddasa, wa maa tarmu §luuliikum giddaam al kadruuk, vashaan maa yadusuuha be agdaamum wa §§yitlafatu wa yasharriTkum.

*kiriH, yakrah: yabsib zool zeI vadu wa maa yaHibbu.

**humuum: al Haaja al yafakkiru katiir fiiha.

§luuli: suksuk a>yad yaaxuduuhu min juwwa Hayawaan al yaviish fi_l mooya.

§§itlafat, yitlafat: yarjav le wara; yahawwil aj jism.

11

MATTA 7:7

⁷As'alu wa hu biddiikum. Atlubu wa bitalgu. Duggu wa hu biftaH al baab leekum. ⁸Vashaan kull al bis'al biyaaxud, wa_l biTlub bilga, wa_l bidugg hu biftaH leehu. ⁹Walla, yaatu fiikum iza waladu yaTlub minnu veesh, yaddiihu Hajar? ¹⁰Walla iza biTlub minnu samaka, biddiihu dabiiba? ¹¹Kida iza intu al baTTaaliin tavrifu keef taddu awlaadkum hadaaya kwaisa, (?) kam yakuun Abuukum al fi_s sama aHsan, al yaddi hadaaya katiira leekum al yas'aluuhu? ¹²Vashaan kida, kull al intu vaawiziin an naas biyavmilu leekum, avmilu intu zeI da leehum, vashaan da huwa al gaanuun wa kalaam al anbiya.

¹³Adxulu min al baab aD Daiyig, vashaan al baab waasiv, wa_s sikka maa Savba al bisuugu le_l xaraab, wa hum al bidxulu minnu katiiriin. ¹⁴Vashaan al baab Daiyig wa_s sikka Savba al bisuugu le_l Hayaat, wa hum al bilguuha galiiliin.

SHAJARA WA TAMARA

¹⁵Xallu baalkum min al anbiya al kaDDaabiin, al bijuukum be hiduum al xirfaan, wa laakinnahum min juwwa marfaviin javaaniin jiddan. ¹⁶Min tamarum bitavrifuuhum. An naas yalimmu_l vinab min shajar ash shook? walla yalimmu_t tiin min shajar al ghaaba? ¹⁷Kida, kullu shajara kwaisa tajiib tamar kwaiyis, wa laakin ash shajara al baTTaala tajiib tamar baTTaal. ¹⁸Shajara kwaisa maa tagdar tajiib tamar baTTaal, wa shajara

baTTaala maa tagdar tajiib tamar kwaiyis. ¹⁹Kullu shajara maa tajiib tamar kwaiyis yagTavuuha wa yarmuuha fi_n naar. ²⁰Wa kida, bitavrifuum min at tamar bitaavum.

²¹Mush kullu waaHid al biguul leiya, Yaa Rabb, yaa Rabb, bidxul malakuut as sama, laakin bass hu al biyavmil ze i maa vaawiz abuu i al fi_s sama. ²²Fi_l yoom daak, naas katiiriin biguulu leiya, Yaa Rabb, yaa Rabb, maa bashsharna b_ismak? wa maa Tallavna sheyaaTiin b_ismak? wa maa vamaalna avmaal katiira be gudra b_ismak? ²³Wa bavdeen bakallimum, Maa viriftakum abadan. Amshu minni, intu_l bitavmilu_l xaTiyya.

AL BANNAAYIIN ASH SHAATRIIN WA_L BALIIDIIIN

²⁴Kull al bismav kalaami da wa biyavmil beeha, bikuun ze i raajil shaaTir bana beetu vala_l Hajar. ²⁵Wa_l maTar nazal wa mala_l waaTa. Wa_l habuub habbat wa DarabaT al beet daak. Wa laakin al beet maa wagav, vashaan kaan asaasu vala_l Hajar. ²⁶Wa kull al bismav kalaami da wa maa biyavmil beeha, bikuun ze i zool baliid bana beetu vala_r ramla. ²⁷Wa_l maTar nazal wa mala_l waaTa. Wa_l habuub habbat wa DarabaT al beet daak, wa_l beet wagav, wa_l wuguuv kaan kabiir."

12

MATTA 8:17

²⁸Wa lamma Yasuuv xallaS al kalaam da, an naas istaghrabu min tavliimu, ²⁹vashaannu kaan bivallimum ze i al kaan vindu sulTa, wa maa ze i muvalliimiin al gaanuun.

AR RAAJIL AL VINDU JIZAAM

8 Wa lamma nazal min aj jabal, naas katiiriin tibivoohu. ²Wa shuuf! waaHid vindu_j jizaam garrab leehu wa rakav giddaamu wa gaal, "Yaa Rabb, iza vaawiz, tagdar tanaDDifni." ³Wa Yasuuv madda iidu wa lamasu wa gaal: "Ana vaawiz. Kuun naDiif." Wa Tawwaali biga naDiif min jizaamu. ⁴Wa Yasuuv gaal leehu, "Shuuf maa taguul Haaja le ayi waaHid. Wa laakin amshi, warri nafsak le_l gassiis, wa gaddim al hadiyya al amar beeha Muusa ze i shahaada leehum."

IIMAAN RA'IIS AJ JEESH

⁵Wa larrima daxal KafranaaHuum, ra'iis aj jeesh garrab leehu wa Talab minnu ⁶wa gaal, "Yaa Rabb, xaddaami raagid fi_l beet wa hu *mafluuj, wa vindu wajav shadiid." ⁷Wa Yasuuv gaal leehu, "Ana baji wa **bashfiihu." ⁸Wa laakin ra'iis aj jeesh radda valeehu wa gaal, "Yaa Rabb, ana maa vindi sharaf kifaaya vashaan inta tadxul tiHit raas beeti. Laakin guul kilma bass, wa xaddaami bikuun Taiyib. ⁹Vashaan ana kamaan raajil tiHit as sulTa, wa vindi vasaakir tiHit sulTati. Aguul le da, Amshi, wa hu yamshi, wa le taani, Tavaal, wa hu yaji, wa le xaddaami, Avmil da, wa hu yavmilu." ¹⁰Wa lamma Yasuuv simivu, istaghrab, wa gaal le_n naas al kaanu yatbavuuhu, "Al Hagg aguul leekum, ana maa ligiit wa laa waaHid fi Israa'iil vindu iimaan ze i da. ¹¹Wa aguul leekum, naas kutaar biju min ash sharg wa min al gharb wa biyagvudu mava Ibraahiim wa Is-Haag wa Yavkuub fi malakuut as sama. ¹²Wa laakin awlaad al malakuut, birmuuhum barra fi_D Dulumma. Hinaak biyabku wa bivaDDu_l asnaan." ¹³Bavdeen Yasuuv gaal le ra'iis aj jeesh, "Amshi. Bikuun leek ze i maa Saddagta." Wa_l xaddaam biga Taiyib fi nafs al wakit da.

¹⁴Wa lamma Yasuuv ja le beet BuTrus, shaaf umm al mara bitaavat BuTrus raagda fi_s sariir wa vindaha Humma. ¹⁵Wa lamas iida, wa_l Humma xallata. Wa hiya gaamat wa bigat taxdimu. ¹⁶Wa fi_l misa jaabu leehu katiiriin kaanu beehum sheyaaTiin. Wa hu Tallav ash sheyaaTiin be kilma, wa shafa kull al vaiyaaniin, ¹⁷vashaan yatimm al kalaam al gaal an nabi Ishavyaa, "Hu axad kullu Haaja al bitxalliina Daviifiin, wa shaal al vaya bitaavatna."

*mafluuj: al maa vindu guwwa vashaan yaHarrtk jismu walla gism min jismu.

**shafa, yashfi: yavmil shadiid min vaya.

13

MATTA 8:18

¹⁸Wa lamma Yasuuv shaaf naas kutaar Hawlu, amarum yamshu le Tarf al baHar be jaai. ¹⁹Wa muvallim al gaanuun garrab leehu wa gaal, "Yaa Muvallim, ana batbavak le aiyi maHall al inta tamshi leehu." ²⁰Wa Yasuuv gaal leehu, "At tavaalib vindahum maHallaat an noom, wa tuyuur as sama vindahum maHallaat kamaan, laakin Ibn al insaan maa vindu maHall yaxuTT raasu fiihu." ²¹Wa zool taani min talaamiizu gaal leehu, "Yaa Rabb, xalliini amshi fi_l awal w_ adfin abuui." ²²Wa laakin Yasuuv gaal leehu, "Atbavni, wa xalli_l meyyitiin yadfinu meyyitiinum."

YASUUV YASAKKIT AL HABUUB

²³Bavdeen daxal al murkab, wa talaamiizu tibivoohu. ²⁴Wa shuuf! jaat habuub shadiida fi_l baHar lighaayat maa al mooya mashat foog al murkab. Laakin Yasuuv kaan naayim. ²⁵Wa_t talaamiiz garrabu leehu wa gawwamu min an noom wa gaalu, "XalliSna, yaa Rabb. NiHna maashiin namuut!" ²⁶Wa hu gaal leehum, "Yaa naas al iimaankum naagis, intu xaayfiin le shinu?" Bavdeen gaam wa amar al habuub wa_l baHar be shidda, wa hum sakatu be_t tamaam. ²⁷Wa_n naas istaghrabu wa gaalu, "Minu al insaan da! Lighaayat al habuub wa_l baHar yasmavu le kalaamu!"

²⁸Wa lamma wiSil le_T Tarf at taani fi balad aj Jadariyyiin, raajleen al kaanu fiihum sheyaaTiin gaabalooHu, wa hum jaaiyiin min al gubuur. Wa kaanu mitwaHHishiin xaaliS. Valashaan kida, maa fih waaHid kaan bigdar bifuut

be_s sikka diik. ²⁹Wa shuuf! kooraku wa gaalu, "Inta vaawiz shinu mavaana? yaa Ibn Allaah. Jiit hina vashaan tatavvibna gubbaal al wakit?"

³⁰Wa kaan baviid minnahum muraah kadaariik katiira biyaakul. ³¹Wa_sh sheyaaTiin Talabu min Yasuuv wa gaalu, "Iza kaan taTrudna, rassilna le muraah al kadaariik." ³²Wa gaal leehum, "Amshu!" Vashaan kida, Talavu wa daxalu fi_l kadaariik. Wa shuuf! al muraah kullu wagav min aT Tarf le_l baHar, wa maat fi_l mooya. ³³Laakin ar ruvaat harabu, wa mashu le_l madiina wa xabbaru be kullu shi, wa be kullu shi al HaSal le_r rujaal al kaanu fiihum ash sheyaaTiin. ³⁴Wa shuuf! kullu naas al balad maragu vashaan yagaabilu Yasuuv. Wa lamma shaafuuhu, Talabu minnu yasiib baladum.

YASUUV YASHFI AL MAFLUJ

9

Wa Yasuuv daxal murkab wa gaTav al baHar wa ja le madiinatu. ²Wa shuuf! jaabu leehu zool mafluuj, wa hu raagid fi birish. Wa lamma Yasuuv shaaf iimaanum, gaal

le_l mafluuj, "Shidd Heelak, yaa waladi, xaTaayaak *maghfura leek." ³Wa shuuf! bavD min muvalliimiin al gaanuun

*maghfura: (min al kilma "ghafar").

14

MATTA 9:22

gaalu fi nufuusum, "Ar raajil da yaguul kalaam baTTaal wa maa yaHtarim Allaah." ⁴Laakin Yasuuv virif afkaarum wa gaal, "Le shinu titfakkaru fikr baTTaal figuluubkum?" ⁵Yaatu haiyin, 'an yaguul, XaTaayaak maghfura leek? walla yaguul, Guum, w_ amshi? ⁶Wa laakin Hatta bitavrifu Ibn al insaan vindu sulTa vala_l arD 'an yaghfir al xaTaaya"... Bavdeen gaal le_l mafluuj, "Guum, shiil birshak, w_ amshi le beetak." ⁷ Wa_r raajil gaam wa masha le beetu. ⁸Wa lamma_n naas shaafu da, istaghrabu wa majjadu Allaah al adda le_n naas sulTa zeidi.

IXTIYAAR MATTA

⁹Wa wakiti maa Yasuuv kaan yamshi min hinaak, shaaf raajil ismu Matta, wa hu gaavid fi_l makaan al bilimm fiihu_D Dariiba. Wa gaal leehu, "Atbavni." Wa hu gaam wa tibivu.

¹⁰Wa wakiti maa kaan gaavid fi_T Tarabeeza fi_l beet, shuuf! naas bilimmu_D Dariiba wa xaaTyiin kutaar jo wa gavadu mava Yasuuv wa mava talaamiizu. ¹¹Wa lamma_l Farriisiyyiin shaafu da, gaalu le talaamiizu, "Le shinu Muvallimkum yaakul mava_n naas al bilimmu_D Dariiba wa_l xaaTyiin?" ¹²Wa laakin lamma Yasuuv simiv, gaal leehum, "Ash shudaad maa yaHtaaju le Hakiim, laakin al vaiyaaniin. ¹³Amsu wa itvallah al mavna da: Ana daayir raHma, maa DabiiHa. Vashaanni maa jiiit vashaan anaadi_l kwayisiin laakin al xaaTyiin."

¹⁴Bavdeen talaamiiz YuuHanna jo leehu wa gaalu, "Le shinu niHna wa_l Farriisiyyiin naSuum, wa laakin talaamiizak maa biSuumu?" ¹⁵Yasuuv gaal leehum, "(?) Naas al viris bigdaru yabku wakiti maa al variis mavaahum? Al ayaam bitaji lamma yashiilu_l variis minnahum. Fi_l wakiti daak biSuumu. ¹⁶Maa fih zool bixuTT Hittat gumaash jadiid vala toob gadiim, fishaan ar *rugva taaxud min at toob, wa_sh sharT bikuun akbar. ¹⁷Wa kamaan maa bixuTTu xamra jadiida fi girba gadiima. Iza yavmilu kida, al girba titsharraT, wa_l xamra titdaffag wa_l girba taxsar. Laakin bixuTTu xamra jadiida fi girba jadiida, wa kida kullaha bitkuun maHfuuZa."

BINT MEYYITA WA MARA VAIYAANA

¹⁸Wa wakiti maa kaan yakallimum be da, shuuf! waaHid ra'iis garrab leehu wa rakav gidamu wa gaal, "Binti maatat hassav di. Laakin tavaal wa xuTT iidak valeeha wa hi bitaHya." ¹⁹Wa Yasuuv gaam wa tibivu, hu wa talaamiizu. ²⁰Wa shuuf! mara, ad damm kaan binzil minnaha le muddat iTnaashar sana wa hiya kaanat tavbaana, jaat le Yasuuv min waraahu wa limsat Taraf toobu. ²¹Vashaan gaalat fi nafsaha, "Iza balmas toobu bass, abga shadiida." ²²Yasuuv itlafat wa shaafa wa gaal, "Shiddi Heelik, yaa binti, bigiiti Taiba vashaan

•rugva: Hittat gumaash yaxayyiTuuha vala gumaash lamma_l gumaash yitsharraT.

15

iimaanik." Wa_l mara bigat shadiida min as saava diik. ²³Wa lamma Yasuuv ja le beet ar ra'iis wa shaaf al mizammiriin wa kooraak aj jamaava, ²⁴gaal leehum, "Amshu, vashaan al bint maa meyyita laakin naayima." Wa hum DiHiku valeehu. ²⁵Laakin lamma marragu_j jamaava, Yasuuv daxal wa axada be iida, wa_l bint gaamat. ²⁶Wa_l xabar da sHattat fi_l arD diik kullaha.

YASUUV YASHFI AL VAMYAANEEN WA_L ABKAM

²⁷Wa wakit maa Yasuuv kaan maashi min hinaak, vamyaneen tibivoohu yakooriku wa yaguulu, "Warriina raHmatak, yaa Ibn Daawuud." ²⁸Wa lamma daxal al beet, al vamyaneen garrabu leehu. Wa Yasuuv gaal leehum, "TaSaddigu ana bagdar avmil da?" Gaalu leehu, "Aiwa, yaa Rabb." ²⁹Bavdeen limis vuyunum wa gaal, "Zei iimaankum yakuun leekum." ³⁰Wa vuyunum infataHu. Wa Yasuuv kallamum be guwwa wa gaal, "Shuufu, maa taxallu waaHid bivrif da." ³¹Laakin hum maragu wa xabbaru beehu fi kull al arD di. '

³²Wa wakit maa kaanu maashiin, shuuf! zool maa bigdar yitkallam wa kaan fiihu sheeTaan, jaaboohu le Yasuuv. ³³Wa bavD maa Tallav ash sheeTaan, al *abkam itkallam. Wa_n naas istaghrabu wa gaalu, "Haaja zeidi maa shaafooaha abadan fi Israa'iil." ³⁴Laakin al Farriisiyyiin gaalu, "Hu biTallav ash sheyaaTiin be ra'iis ash sheyaaTiin."

³⁵Wa Yasuuv kaan bimshi fi kull al mudun wa_l bilaad, wa yavallim fi biyuut ar Rabb wa yabashshir be bishaarat al malakuut, wa yashfi kullu vaya wa kullu maraD fi_n naas. ³⁶Wa lamma shaaf aj jumuuv, kaan vindu raHma leehum fi galbu, vashaan kaanu tavbaaniin wa kaanu biduun musaavada zeidi xirfaan biduun raavi. ³⁷Bavdeen gaal le talaamiizu, "Fih dura katiir fi_z ziraava jaahza, laakin ash shaghghaaliin galiiliin. ³⁸Wa vala kida, aTlubu min Rabb az ziraava vashaan yarassil shaghghaaliin le HaSaadu."

YASUUV YARASSIL AL ITNAASHAR

10 Wa naada talaamiizu_l iTnaashar wa addaahum sulTa vashaan yaTallivu_l arwaaH an **najisa wa yashfu kullu maraD wa kullu vaya. ²Ahum deel usuum al iTnaashar rasuul: al awwal, Simvaan as sammooHu BuTrus, wa Andaraawus axuuhu. Wa Yavkuub, ibn Zabadi, wa YuuHanna axuuhu. ³Fiilubbus wa Bartuulamaawus. Tuuma, wa Matta al kaan bilimm aD Dariiba. Yavkuub ibn Halfa, wa Taddaawus. ⁴Simvaan al Kaanuuni, wa Yahuuza_l IsxariyuuTi as sallamu le vudwaanu.

*abkam: zool maa bigdar yitkallam.

**najiis: wasxaan fi galb vashaan xaTiyya.

⁵Al iTnaashar deel, Yasuuv rassalum wa amarum wa gaal, "Maa tamshu le naas ad dunya, wa laa tadxulu aiya balad bitaavat as Saamiriyyiin. ⁶Wa laakin bidaalu, amshu le_l xirfaan al itwaddaru min beet Israa'iil. ⁷Wa wakit

maa intu maashiin, bashshiru wa guulu, Malakuut as sama garrab. ⁸Ashfu_l vaiyaaniin, gawwimu_l meyyitiin, naddifu_l vindahum aj jizaam, Tallivu_sh sheyaaTiin. Axadtu majjaanan, addu majjaanan. ⁹Maa taaxudu dahab walla fiDDa walla naHaas mavaakum, ¹⁰Walla kiis le_s safar, walla toobeen, walla jizam, walla vaSaaya. Vashaan ash shaghghaal *mustaHigg aklu. ¹¹Wa aiya madiina walla Hilla daxaltuuha fattishu vala zool mustaHigg, w_agvudu fi beetu lighaayat maa tamrugu. ¹²Wa lamma tadxulu_l beet, sallimu valeehu. ¹³Wa iza ahl al beet mustaHiggiin, xalli salaamkum yastanna valeehu. Wa laakin iza maa mustaHiggiin, xalli salaamkum yarjav leekum. ¹⁴Wa 'in kaan aiyi zool maa yagbalkum, walla yasmav kalaamkum, aTlavu barra min al beet da walla min al madiina diik wa hizzu_t turaab min rijleekum. ¹⁵Be_l Hagg aguul leekum, fi yoom al Hukm, Haalat Saduum wa Vamuura bitkuun aHsan min Haalat al madiina diik.

¹⁶Shuuf! Arassilkum ze i xirfaan fi wasT marfaviin. Vashaan kida, kuunu shaaTriin ze ad dabaayib wa laakin **busaTaa ze i Hamaam. ¹⁷Laakin xallu baalkum min an naas, vashaanum bisallimuukum le_l majaalis, wa bijliduukum fi biyuut ar Rabb bituuvum, ¹⁸wa bisuuguukum giddaam mudiiriin wa muluuk fishaanni ana, vashaan tash-hadu giddaamum wa giddaam naas ad dunya. ¹⁹Wa lamma yasallimuukum, maa tafakkiru katiir keef titkallamu walla bitguulu shinu. Vashaan fi_s saava diik, biddi leekum al bitkallamu beehu. ²⁰Vashaan maa intu_l bitkallamu, laakin RuuH Abuukum, huwa_l bitkallam fiikum. ²¹Al axu bisallim axuuhu le_l moot, wa_l abu, waladu. Wa_l awlaad biguumu vala waalideehum wa yaktuluuhum. ²²Wa kullu_n naas bikrahuukum vashaan ismi. Laakin al bishidd Heelu le_l aaxir, huwa bixlaS. ²³Wa lamma yaTruduukum min al madiina di, ajru le_t taanya. Al Hagg aguul leekum, intu maa bitamshu le kullu bilaad Israa'iil gubbaal maa yaji Ibn al insaan.

²⁴At tilmiiz maa aHsan min al muvallim, walla_l xaddaam aHsan min siidu.

²⁵Kifaaya le_t tilmiiz 'an yakuun ze i muvallimu, wa_l xaddaam ze i siidu. Iza kaan sammu rabb al beet Bavlazabuul, keef be_l aktar naas beetu.

*mustaHigg: shi Taiyib fi nafsu, wa muHtaram; al Hagg leehu

**basiiT, busaTaa

MATTA 10:26

²⁶Kida, maa taxaafuuhum. Maa fih Haaja magfuula al maa bitkuun maftuuHa, wa laa madsuusa al maa bitkuun mavruufa. ²⁷Al baguul leekum fi_D Dulumma, guuluuhu fi_n nuur. Wa_t tasmavuuhu fi_l aDaan, naadu beehu foog al biyuut. ²⁸Wa maa taxaafu min al yaktulu_j jisim wa laakin maa yagdaru yaktulu_n nafs. Laakin xaafu min al yagdar yaktul an nafs wa_j jisim, hum al itneen, fi jahannam. ²⁹(?) Maa bibiivu Teeren Sughaar be milliim? Wa laa waaHid minnahum bigav vala_l arD biduun mavrifat Abuukum. ³⁰Wa laakin intu, vadad shavraat ruseekum kullaha mavruuf. ³¹Vala kida, maa taxaafu. Intu aHsan min Tuyuur katiira. ³²Kida, kull al bish-had beiya giddaam an naas, ana kamaan bash-had beehu giddaam Abuui al fi_s sama. ³³Laakin al *binkirni giddaam an naas, ana kamaan bankiru giddaam Abuui al fi_s sama.

³⁴Maa taftakiru ana jiiit vashaan ajiib salaam vala_l arD. Maa jiiit vashaan ajiib salaam, laakin seef. ³⁵Fishaan ana jiiit vashaan afarrig al insaan min abuuhu, wa_l bint min ummaha, wa marat al walad min nasiibata. ³⁶Wa vudwaan al insaan bikuun ahl beetu. ³⁷A1 biHibb abuuhu walla ummu aktar minni maa mustaHiggni. Wa_l biHibb waladu walla bintu aktar minni maa mustaHiggni. ³⁸Wa_l maa biyaaxud Saliibu wa yatbavni maa mustaHiggni. ³⁹Al biHfaZ nafsu biwaddira, wa l biwaddir nafsu vashaanni biHfaZa.

⁴⁰Al bigbalkum bigbalni, wa_l bigbalni bigbal ar rassalni. ⁴¹A1 bigbal nabi b_ism nabi, bigbal ujrati nabi. Wa_l bigbal az zool al baarr b_ism zool baarr, bigbal ujrati zool baarr. ⁴²Wa aiya waaHid al bididi le waaHid min aS Sughaar deel kubbaayat mooya baarDa bass, b_ism tilmiiz, al Hagg aguul leekum, hu maa yawwaddir ujrati abadan."

YASUUV WA YUUHANNA AL MAVMADAAN

11 Wa lamma Yasuuv xiliS tavlumu le talaamiizu_l iTnaashar, marag min hinaak vashaan yavallim wa yabashshir fi bilaadum.

²Wa YuuHanna kaan fi_s sijn. Wa lamma simiv be avmaal al MasiiH rassal leehu talaamiizu ³yaguulu leehu, "Inta huwa aj jaai, walla nantaZir waaHid taani?" ⁴Wa radda Yasuuv wa gaal leehum, "Amshu wa xabbiru YuuHanna be_l Haajaat al bitasmavuuha wa bitshuufu: ⁵al vamaaniin bishuufu, wa_n naas al vuruji bimshu, wa_n naas al vindahum vayat aj jizaam bigu nuDaaf, wa naas **Turush bismavu, wa_l meyyitiin biguumu, wa_l masaakiin bismavu_l xabar al kwayiis. ⁶Wa mubaarak al maa yagav vashaanni."

*nakar, yankir: yaguul maa biyavrif zool walla yaguul da maa al Hagg.

**aTrash, Turush: zool maa yagdar yasmav Haaja.

18

MATTA 11:24

⁷Wa wakiti maa kaanu maashiin, Yasuuv biga yakallim an naas al katiir van YuuHanna, "Maragtu fi_l xala tashuufu shinu? Geshsh bithazzu_l habuub?" ⁸Laakin maragtu tashuufu shinu? Zool laabis hiduum samiH? Shuufu! al laabsiin hiduum samiH, hum fi buyuut al muluuk. ⁹Wa laakin le shinu maragtu? Vashaan tashuufu nabi? Aiwa, aguul leekum, wa aHsan min nabi. ¹⁰Da huwa al maktuub vannu,

Shuuf! Ana barassil mursali giddaamak,
al biHaDDir leek Tariigak giddaamak.

¹¹Al Hagg aguul leekum, maa fih been al mawluudiin min an niswaan zool akbar min YuuHanna al Mavmadaan. Wa laakin al asghar fi malakuut as sama akbar minnu. ¹²Wa min aiyaam YuuHanna al Mavmadaan lighaayat hassav, malakuut as sama bitgaddam be guwwa. Wa_n naas ash shudaad yamsikuuhu be guwwa. ¹³Vashaan kull al anbiya wa kutub al gaanuun *itnabbu lighaayat YuuHanna. ¹⁴Wa iza vaawziin tagbaluuhu, da huwa liliyya al maashi yaji. "Al vindu iDneen, xalliuhu yasmav.

¹⁶Wa laakin naas az zaman da, hum ze shinu? Hum ze awlaad gaavidiin fi_s suug, wa binaadu_l awlaad at taanyiin, wa biguulu,

"Darabna leekum wa maa ragaStu.
Wa bakeena leekum wa maa bakeetu.

¹⁸Vashaan YuuHanna ja maa yaakul wa laa yashrab, wa hum biguulu, Vindu sheeTaan. ¹⁹Wa Ibn al insaan ja yaakul wa yashrab, wa hum biguulu, da raajil Tammaav wa marraasi, wa biHibb al bilimmu_D Dariiba wa_l xaaTyiin. Wa_l vindu fahm, avmaalu biwarriiHu."

²⁰Bavdeen biga yawabbix al mudun al hu vamaal fiihum aktar guwwaatu, vashaanum maa taabu. ²¹"Huzn leeki, yaa Kuuraziin, Huzn leeki, yaa Beetsaida. Vashaan iza kaan al guwwaat al vamaalooha fiikum, vamaalooha fi Suur wa Seedaa, kaanu taabu min zamaan wa labasu sh shawaal, wa xaTTu_r ramaad foog raasum. ²²Wa laakin aguul leekum, fi yoom al Hukm, Haalat Suur wa Seedaa bitkuun aHsan min al Haala al bitkuun leekum. ²³Wa inti, yaa KafranaaHuum, birfavuuki le_s sama? Binazziluuki tiHit le_l **Haawiya. Vashaan iza kaan al avmaal al gawwiyya al kaanu vamaalooha fiiki, vamaalooha fi Saduum, Saduum kaanat gavadat lighaayat al yoom da. ²⁴Wa laakin aguul

*itnabba, yitnabba: yaguul al Haaja al bitaHSal gubbaal maa taHSal.
**Haawiya: al maHall al gibil arwaaH al meyyitiin.

19

MATTA 11:24

leekum, fi yoom al Hukm Haalat arD Saduum bitkuun aHsan min al Haala al bitkuun leeki."

RAAHA IE_T TAVBAANIIN

²⁵Fi_l wakit daak Yasuuv gaal, "Ashkurak, yaa Abu, Rabb as sama wa_l arD, vashaanak inta dasseet al Haajaat di min al faahmiin wa_l mitvallimiin, wa warreeta le_l aTfaal. ²⁶Aiwa, yaa Abu, vashaan da Taiyib giddaamak. ²⁷Kullu shi musallam leiya min Abuui. Maa fih waaHid yavrif al Ibn illa_l Abu. Wa laa waaHid yavrif al Abu illa_l Ibn, wa aiyi waaHid al Ibn vaawiz yawarriiHu leehu. ²⁸Tavaalu leiya, yaa kullu_t tavbaaniin wa_l bishiilu Haajaat tagiila, wa ana baddiikum raaHa. ²⁹Shiilu *niiri valeekum, wa itvallamu minni, vashaanni leyyin, wa galbi mitwaaDiv, wa bitalgu raaHa le nufuuskum. ³⁰Vashaan niiri maa Savb, wa Himli xafiif."

RABB AS SABIT

12 Fi_l wakit daak, Yasuuv faat fi_s sabit fi wasT az ziraava. Wa kaanu talaamiizu javaaniin wa bigu yagTavu_l veesh ar riif wa yaakluuha. ²Wa laakin lamma_l Farriisiyyiin shaafu daak, gaalu leehu, "Shuuf! Talaamiizak yavmilu shi maa be_l gaanuun fi yoom as sabit." ³Wa Yasuuv radda wa gaal leehum, "(?)Intu maa gareetu al vamaal Daawuud lamma kaan javaan, huwa wa_l kaanu mavaahu? ⁴Hu daxal beet Allaah, wa hum akalu_r rughfaan al magaddasa al maa be_l gaanuun 'an yaakluuhu, huwa walla_l mavaahu kamaan, laakin al gusus bass. ⁵Walla, maa gareetu fi_l gaanuun keef al gusus fi_s sabit fi_l heekal **yanajjisu_s sabit wa hum biduun xaTiyya? ⁶Aguul leekum, fih waaHid hina akbar min al heekal. ⁷Wa

iza viriftu al mavna da, Ana daayir raHma, maa DabiiHa, maa kuntu Hakamtu vala_n naas al biduun xaTiyya. ⁸Valashaan Ibn al insaan huwa Rabb as sabit."

⁹Wa marag min hinaak wa daxal beet ar Rabb bitaavum. ¹⁰Wa shuuf! kaan fih zool iidu yaabsa. Wa sa'aloohu wa gaalu, "Huwa be_l gaanuun yashfi zool fi yoom as sabit?" Gaalu kida vashaan §yashtakuuhu. ¹¹Gaal leehum, "Yaatu zool fiikum yakuun vindu xaruuf waaHid, wa hu wagav fi hufra fi yoom as sabit, wa maa yamsiku wa yarfavu? ¹²Wa_z zool, keef huwa aHsan min al xaruuf! Kida, hu be_l gaanuun 'an yavmil Haaja kwaisa fi yoom as sabit." ¹³Bavdeen gaal le_z zool, "Midd iidak." Wa_z zool maddaaha, wa iidu bigat kwaisa ze'i at taanya. ¹⁴Wa laakin al Farriisiyyiin maragu wa itkallamu mava bavD valeehu keef yaktuluuhu.

*niir: al xashab al yamsik teeraan vashaan yashtaghila sawa.

**najjas, yanajjis: yavmilu wasxaan, walla maa gudduus.

§ishtaka, yashtaki: yaguul zool vamaal Haaja baTTaala.

20

MATTA 12:32

¹⁵Yasuuv virif da wa marag min hinaak. Wa naas kutaar tibivoohu. Wa hu shafa kullahum, ¹⁶wa amarum vashaan maa yakallimu_n naas huwa minu. ¹⁷Wa da vashaan yatimm al kalaam al gaal an nabi Ishavyaa,

¹⁸"Shuuf! xaddaami al ana ixtaartu,
Habiibi al ana mabsuuT beehu.
BaxuTT RuuHi valeehu,
wa hu bixabbir naas ad dunya be_l adl.
¹⁹Hu maa bishaakil wa laa bikoorik,
Wa laa waaHid bismav Sootu fi s sikak.
²⁰Hu maa bigTav al geshsh al maksuur,
wa laa bibaTTil nuur al lamba D Daviifa,
lighaayat maa yajiib al vadl le_l ghalaba.
²¹Wa fi ismu naas ad dunya yaSaddigu."

YASUUV WA BAVIAZABULL

²²Bavdeen jaabu leehu zool kaan fiihu sheeTaan, wa hu vamaayan wa abkam. Wa Yasuuv shafaahu Hatta hu gidir yitkallam wa yashuuf. ²³Wa kull an naas istaghrabu wa gaalu, "Yimkin da Ibn Daawuud?" ²⁴Wa laakin al Farriisiyyiin, lamma simivu, gaalu, "Ar raajil da maa yaTalliv ash sheyaaTiin illa be Bavlazabuul, ra'iis ash sheyaaTiin." ²⁵Wa Yasuuv virif afkaarum wa gaal leehum, "Kullu mamlaka mingasma vala nafsa bitaxsar. Wa kullu madiina walla beet mingasim vala nafsu maa bikuun saabit. ²⁶Wa iza kaan ash SheeTaan yaTalliv ash SheeTaan, huwa ingasam vala nafsu. Kida, keef mamlaktu bitasbut? ²⁷Wa iza ana baTalliv ash sheyaaTiin be Bavlazabuul, awlaadkum biTallivuuhum be minu? Valashaan kida, hum biyaHkumu valeekum. ²⁸Wa laakin iza ana be RuuH Allaah baTalliv ash sheyaaTiin, da yavni malakuut Allaah ja leekum. ²⁹Walla keef waaHid bigdar yadxul beet raajil gawwi wa bishiil maalu, illa hu birbuT ar raajil al gawwi fi_l awwal? Bavdeen bishiil maalu. ³⁰Al maa mavaai huwa vadu leiya, wa_l maa bijmav mavaai hu bifartik. ³¹Valashaan kida, aguul leekum, kullu xaTiyya wa kalaam baTTaal vala_r Rabb bitkuun maghfura le_n

naas. Wa laakin al kalaam al baTTaal vala_r RuuH maa bikuun maghfuur.
³²Wa_l yaguul kilma baTTaala Didd Ibn al insaan, bikuun maghfuur leehu.
Wa laakin al yaguul Didd ar RuuH al Gudus maa bikuun maghfuur leehu,
maa fi_z zaman da walla fi_z zaman aj jaai.

21

MATTA 12:33

³³Avmil ash shajara kwaisa, wa bikuun vindaha tamar kwaiyis. Walla avmil ash shajara baTTaala, wa bikuun vindaha tamar baTTaal. Vashaan ash shajara mavruufa min tamara. ³⁴Yaa awlaad ad dabaayib, keef tagdaru titkallamu kilmaat kwaisa wa intu naas baTTaaliin? Vashaan al xashm bitkallam be l Haajaat al beeha al galb yakuun malyaan. ³⁵Az zool aT Taiyib, biTalliv Haajaat Taiba min galbu T Taiyib. Wa z zool al baTTaal, biTalliv Haajaat baTTaala min galbu_l baTTaal. ³⁶Aguul leekum, fi yoom al Hukm, an naas biddu Hisaab van kullu kilma baTTaala al hum itkallamu beeha. ³⁷Vashaan be kalaamak Allaah bifikkak wa be kalaamak Allaah biyaHkum valeek."

VALAAMAT YUUNAN*

³⁸Bavdeen bavD min muvalliimiin al gaanuun wa_l Farriisiyyiin gaalu leehu, "Yaa Muvallim, vaawiziin nashuuf valaama minnak." ³⁹Laakin radda wa gaal leehum, "Naas az zaman da al baTTaaliin wa_l yavmilu_z zina yaTlubu valaama. Wa laakin Allaah maa biddiihum valaama illa valaamat Yuunaan an nabi. ⁴⁰Vashaan ze maa kaan Yuunaan fi baTn as samaka al kabiira talaatat aiyaam wa talaata leyaal, kida yakuun Ibn al insaan fi juwwa_l arD talaatat aiyaam wa talaata leyaal. ⁴¹Rujaal Niinawa biguumu yoom al Hukm mava naas az zaman da, wa yahkumu valeehum. Vashaan hum taabu lamma Yuunaan xabbarum. Wa shuuf! waaHid akbar min Yuunaan fih hina. ⁴²Malikat aj januub bitguum yoom al Hukm mava naas az zaman da wa taHkum valeehum, vashaan hiya jaat min aaxir ad dunya vashaan tasmav fahm Suleemaan. Wa shuuf! waaHid akbar min Suleemaan fih hina!

⁴³Ar ruuH an najis bavD maa yaTlav min az zool, yafuut fi_l maHallaat al maa fiiha mooya, wa bifattish vala raaHa. Wa laakin maa bilgaaha. ⁴⁴Bavdeen biguul, Ana barjav le beeti al maragta minnu. Wa lamma yaji, yalgaahu faaDi, naDiif, wa jaahiz. ⁴⁵Wa bavdeen hu yamshi yajiib mavaahu sabva arwaaH taanyiin akvab minnu. Wa yadxulu wa yaskunu hinaak. Wa Haalat az zool da al axiira bitkuun akvab min awwala. Wa bikuun kida le naas az zaman da al baTTaaliin."

⁴⁶Wakit maa kaan lissav bikallim an naas, shuuf, ummu wa axwaanu wagafu barra, vaawiziin yitkallamu mavaahu. ⁴⁷Wa waaHid gaal leehu, "Ummak wa axwaanak waagfiin barra vaawziin yitkallamu mavaak." ⁴⁸Laakin radda valeehu wa gaal, "Minu hiya ummi, wa minu hum axwaani?" ⁴⁹Wa madda iidu le talaamiizu wa gaal, "Ahum deel ummi wa axwaani!" ⁵⁰Vashaan al biyavmil iraadat Abuui al fi_s sama, huwa axuui, wa uxti, wa ummi."

22

MATTA 13:17

13 Fi nafs al yoom, Yasuuv marag min al beet wa gavad jamb al baHar.
²Wa naas katiiriin itlammu Hawlu, Hatta daxal murkab wa gavad fiihu.
 Wa_n naas kullu kaanu waagfiin vala_T Tarf. ³Wa kallamum katiir be
 amsaal wa gaal, "Shuufu! Al muzaariv marag vashaan yazrav teeraabu. ⁴Wa
 wakit maa huwa yazrav, wagav shwaiyat teeraab vala_T Tariig. Wa_T
 Tuyuur jo wa akalooHu. ⁵Wa teeraab taani wagav vala_l maHallaat al fiiha
 Hujaar, wa maa kaan leehu turaab katiir. Wa gaam Tawwaali vashaan at
 turaab maa kaan ghariig. ⁶Wa laakin ash shamish lamma Talavat Haragat an
 nabaat. Wa biga yaabis, vashaan maa kaan vindu virg. ⁷Wa teeraab taani
 wagav fi wasT ash shook. Wa_sh shook Talav wa xanagu. ⁸Wa teeraab
 taani wagav vala_t turaab as samiH, wa jaab tamar. Waahid minnu miyya.
 Wa_t taani sittiin. Wa_t taani talaatiin. ⁹Al vindu iDneen, xalliuhu yasmav."

¹⁰Bavdeen at talaamiiz garrabu leehu wa gaalu leehu, "Le shinu takallimum
 be amsaal?" ¹¹Wa radda wa gaal leehum, "Allaah adda leekum tavrifu sirr
 malakuut as sama. Wa laakin maa adda leehum. ¹²Vashaan al vindu,
 biddiihu ziyaada, wa bikuun vindu katiir. Laakin al maa vindu, al Haaja al
 vindu biyaaxuduuha minnu. ¹³Da as sabab al ana bakallimum be amsaal,
 vashaan yavaayinu wa maa yashuufu, wa yasmavu wa maa yasmavu walla
 yafhamu. ¹⁴Wa tamma fiihum al kalaam al gaal an nabi Ishavyaa,

Bitasmavu samav laakin maa bitafhamu,
 wa bitvaayinu be vuyuunkum laakin maa bitshuufu.
¹⁵Vashaan galb an naas deel biga tagiil,
 wa iDneehum tugaal van as samav,
 wa vuyuunum gafalooHa,
 vashaan maa bishuufu be vuyuunum,
 wa laa yasmavu be iDneehum,
 wa laa yafhamu be guluubum,
 wa laa yarjavu vashaan ashfiihum.

¹⁶Laakin intu, mubaaraka vuyuunkum, vashaanum yashuufu, wa iDneekum
 vashaanum yasmavu. ¹⁷Al Hagg, aguul leekum, anbiya kutaar wa_T
 Taiyibiin kaanu vaawziin yashuufu_l Haajaat al intu tashuufuuha, wa maa
 shaafooHa. Wa kaanu vaawziin yasmavu_l intu tasmavuuha, wa maa
 simivooha.

MATTA 13:18

¹⁸Asmavu intu, masal al muzaariv. ¹⁹Lamma aiyi waaHid yasmav kilmal
 malakuut wa maa yafhama, ash sharriir yaji wa yamsik al mazruuv fi galbu.
 Da al kaan mazruuv vala T Tariig. ²⁰Wa l mazruuv vala l maHallaat al
 fiiha
 Hujaar, da huwa al bismav al kilma wa Tawwaali bigbala be faraH.²¹
 Laakin maa leehu virg fi nafsu, laakin yistanna mudda galiila. Wa lamma at
 tavb walla l muSiiba HaSalu vashaan al kilma, Tawwaali bigav. ²²Wa l
 kaan mazruuv fi wasT ash shook, da huwa al bismav al kilma, wa laakin
 mashghuuliyat ad dunya wa maHabbat al maal takuun katiira Hatta

yamnavu_l kilma, wa takuun biduun tamar. ²³Wa_l kaan mazruuv fi_t turaab as samiH, huwa_l bismav al kilma wa bifhama. Hu bijiib tamar, al waaHid miyya, wa_t taani sittiin, wa_t taani talaatiin."

MASAL AL GESHS AL BATAAL

²⁴Wa vallamum masal taani wa gaal, "Malakuut as sania zeI zool zarav teeraab samiH fi ziraavtu. ²⁵Wa laakin wakIt maa an naas naayimiin, vaduuHu ja wa zarav geshsh fi wasT ad dura, wa masha. ²⁶Wa lamma_d dura Talavat wa jaabat ru'uus, Zahar al geshsh kamaan. ²⁷Wa xaddaamiin siid al beet jo wa gaalu leehu, Yaa saiyid, maa zaravta teeraab samiH fi ziraavtak? Kida, al geshsh ja min ween? ²⁸Gaal leehum, Vadu vamaI da. Al xaddaamiin gaalu leehu, Vaawizna namshi najmavu? ²⁹Gaal leehum, Laa! vashaan wakIt maa taTallivu_l geshsh, yimkin taTallivu_d dura kamaan. ³⁰Xalluuhum al itneen yakbaru sawa lighaayat maa tamma al wakIt vashaan yalimm ad dura. Wa lamma wakIt al HaSaad tamma, aguul le_l yalimmu_d dura, Limmu_l geshsh fi_l awwal, wa arbuTuuhu vashaan yaHraguuHu. Wa laakin ad dura, limmuuhu le maxzani."

MASAL TEERAAB AL XARDAL

³¹Wa vallamum masal taani wa gaal, "Malakuut as sama zeI teeraab al xarDal, wa zool axadu wa zaravu fi ziraavtu. ³²Wa huwa aSghar at teeraab kullu. Laakin lamma yakbar, hu akbar an nabaataat wa tabga shajara, Hatta Tuyuur as sama taji wa tagannib fi furuuva."

³³Wa kallamum be masal taani kamaan wa gaal, "Malakuut as sama zeI xamiira axadata mara wa dassata fi talaata keelaat dagiig lighaayat maa itxammar kullu."

³⁴Yasuuv gaal kullu da le_j jamaavaat be amsaal. Wa biduun masal maa kaan bikallimum Haaja. ³⁵Da le yatimm al gaal an nabi,

"BaftaH xashmi be amsaal.

Aguul ad dassoohu min wakIt Allaah xalag ad dunya."

24

MATTA 13:57

³⁶Bavdeen xalla_j jamav wa masha le_l beet. Wa talaamiizu garrabu leehu wa gaalu, "Warriina mavna masal al geshsh al fi_z ziraava." ³⁷Wa radda valeehum wa gaal, "Al bizrav at teeraab al kwaiyis huwa Ibn al insaan. ³⁸Wa_z ziraava hiya_d dunya, wa_t teeraab al kwaiyis yavni awlaad al malakuut. Wa_l geshsh hum awlaad ash sharriir. ³⁹Wa_l vadu az zaravu, huwa Iblis. Wa wakIt al bilimmu_d dura, huwa aaxir az zaman. Wa deel al bilimmuuha, hum al malaaiKa. ⁴⁰Zei maa al geshsh yitlamma wa yinHarig, bikuun kida fi aaxir az zaman. ⁴¹Ibn al insaan birassil malaaiKatu, wa hum bilimmu min malakuutu kullu shi al bikuun as sabab le xaTiyya wa kull al yavmilu Haajaat baTTaala, ⁴²wa birmuuhum fi furn an naar. Hinaak bikuun al bika wa vaDD as sinuun. ⁴³Fi_l wakIt daak al vaadiliin binawwiru zeI ash shamish fi malakuut Abuuhum. Al vindu iDneen, xalliihu yasmav.

⁴⁴Malakuut as sama ze i Haaja ghaalya ad dassooaha fi ziraava, wa zool ligaaha wa dassaaha. Wa min faraHu, yamshi wa yabiiv kull al vindu wa yashtari_z ziraava di.

⁴⁵Wa kamaan, malakuut as sama ze i taajir bifattish vala luuli jamiil. " lamma liga luuli ghaali jiddan, masha wa baav kull al vindu wa ishtaraahu.

MASAL ASH SHABAKA

⁴⁷Kamaan, malakuut as sama ze i shabaka ramooha fi_l baHar, wa hiya jamavat samak min kullu nuuv. ⁴⁸Wa lamma kaanat malyaana, aS Saiyaadiin jarrooha le_T Taraf, wa gavadu wa lammu_s samak al kwayiis fi gufaf, laakin al baTTaal ramoohu barra. ⁴⁹Bikuun ze i da fi aaxir az zaman. Al malaaiika bimshu wa bifarrigu_l baTTaaliin min been al kwayiisiin, ⁵⁰Wa birmuuhum fi furn an naar. Hinaak bikuun al bika wa vaDD as sinuun.

⁵¹Fihimtu kullu da?" Gaalu leehu, "Aiwa." ⁵²Wa gaal leehum, "Vala kida, kullu muvallim al gaanuun al biga tilmiiz fi malakuut as sama, huwa ze i zool, siid beet, biTalliv min al maxzan bitaavu Haajaat ghaalya, jadiida wa gadiima kamaan."

⁵³Wa lamma Yasuuv xallaS al amsaal deel, marag min hinaak. ⁵⁴Wa ja le waTanu wa biga yavallimum fi beet ar Rabb Hatta_n naas istaghrabu, wa gaalu, "Al insaan da liga al hikma di wa_l guwwaat min ween?" ⁵⁵Da maa ibn an najjaar? wa maa isim ummu Maryam? wa maa axwaanu Yavkuub, wa Yuusif wa Simvaan wa Yahuuza? ⁵⁶Wa mush kullu axwaatu mavaana? Wa min ween al insaan da vindu kullu di?" ⁵⁷Wa kaanu zavlaaniin minnu. Laakin Yasuuv gaal leehum, "Maa fih nabi muHtaram fi waTanu wa fi beetu,

25

MATTA 13:58

laakin barra min beetu bass." ⁵⁸Wa Yasuuv maa vamaal guwwaat katiira hinaak, vashaan hum maa vindahum iimaan.

MOOT YUUHANA AL MAVMADAAN

14 Fi_l wakit daak, Hiiruudus, ra'iis mudiiriyya, simiv be xabar Yasuuv. ²Wa gaal le xaddaamiinu, "Da huwa YuuHanna al Mavmadaan. Hu gaam min been al meyyitiin! Da as sabab hu vindu guwwa 'an yavmil al guwwaat di." ³Vashaan Hiiruudus masak YuuHanna wa rabaTu wa xaTTaahu fi_s sijin fishaan Hiiruudiyya, marat axuuhu Fiilubbus. ⁴Vashaan YuuHanna kaan yaguul leehu, "Maa be_l gaanuun taaxuda leek." ⁵Wa lamma kaan vaawiz yaktulu, xaaf min an naas, vashaan hum kaanu yaguulu huwa nabi. ⁶Wa lamma ja viid miilaad Hiiruudus, bint Hiiruudiyya ragasat giddaam an naas, wa Hiiruudus kaan mabsuuT minnaha. ⁷Vashaan da, hu wavad be Halaf yaddiha aiyi shi al hiya bitaTlub minnu. ⁸Wa hiya, bavid maa ummaha kallamata, gaalat, "Addiini hina fi Siiniyya raas YuuHanna al Mavmadaan." ⁹Wa_l malik kaan Haziin vala da. Laakin vashaan al Halaf bitaavu wa Duyuufu, amar 'an yadduuhu leeha. ¹⁰Wa rassal wa gaTav raas YuuHanna fi_s sijin. ¹¹Wa jaabu raasu fi SaHan wa addoohu le_l bint. Wa

hiya shaalatu le ummaha. ¹²Wa talaamiiz YuuHanna jo wa axadu jismu wa dafanoohu. Bavdeen mashu wa xabbaru Yasuuv.

YASUUV YADDI AKL LE_L XAMSAT ALAAF

¹³Wa lamma Yasuuv simiv da, marag min hinaak fi murkab le_l xala baraahu. Wa laakin lamma_n naas simivoohu, tibivoohu vala kuraavum min al bilaad. ¹⁴Wa lamma Yasuuv wiSil le T Taraf, shaaf naas kutaar. Wa kaan vindu raHma fi galbu, wa shafa_l kaanu vaiyaaniin. ¹⁵Wa lamma biga_l misa, at talaamiiz garrabu leehu wa gaalu, "Al maHall da xala, wa_l wakit faat. Xalli_n naas yamrugu valashaan yamshu le_l bilaad wa yashtaru akil le nufuusum." ¹⁶Laakin Yasuuv gaal leehum, "Maa Daruuri hum yamshu. Intu adduuhum akl." ¹⁷Wa gaalu leehu, "Vindana hina xamsa rughfaan bass wa samakteen." ¹⁸Wa gaal, "Jiibum hina leiya." ¹⁹Wa amar an naas yagvudu vala_l geshsh. Bavdeen axad al xamsa rughfaan wa_s samakteen, wa vaayan le_s sama wa baarak, wa kassar ar rughfaan wa addaaha le_t talaamiiz, wa_t talaamiiz addooha le_n naas. ²⁰Wa kullahum akalu wa kaanu shabvaaniin. Wa rafavu_l baagi min al kisar, iTnaashar guffa malyaana. ²¹Wa_n naas al akalu kaanu xamsat alaaf raajil tagriiban, wa kamaan niswaan wa awlaad.

26

MATTA15:8

YASUUV YAMSHI VALA_L BAHAR

²²Wa Tawwaali, amar at talaamiiz vashaan yadxulu_l murkab, wa yamshu giddaamu le_j jamb at taani, wakit maa yarassil an naas. ²³Wa bavd maa rassal an naas, Talav le_j jabal baraahu vashaan yasalli. Wa lamma biga_l misa, kaan hinaak baraahu. ²⁴Laakin al murkab kaanat masaafa baviida min aT Taraf, wa mooj al mooya kaanat TaDrub valeeha, vashaan al habuub kaanat Didd al murkab. ²⁵Wa been as saava talaata wa s saava sitta fi S SabaaH, Yasuuv ja leehum maashi vala_l baHar. ²⁶Wa lamma at talaamiiz shaafoohu maashi vala_l baHar, kaanu bixaafu xoof shadiid wa gaalu, "Huwa ruuH!" Wa kooraku min al xoof. ²⁷Laakin Tawwaali Yasuuv kallamum wa gaal, 'Shiddu Heelkum. Ana huwa. Maa taxaafu."

²⁸Wa BuTrus radda valeehu wa gaal, "Yaa Rabb, iza da inta, aamurni 'an aji leek vala_l mooya." ²⁹Wa Yasuuv gaal, "Tavaal." Wa BuTrus nazal min al murkab wa masha vala_l mooya, wa ja le Yasuuv. ³⁰Laakin lamma shaaf al habuub ash shadiida, xaaf, wa bada yanzil tiHit fi_l mooya. Wa koorak wa gaal, "Yaa Rabb, xalliSni." ³¹Wa Tawwaali, Yasuuv madda iidu wa masak beehu, wa gaal leehu, "Yaa galiil al iimaan, le shinu maa Saddagta?" ³²Wa lamma daxalu_l murkab, al habuub sakatat. ³³Wa_l kaanu fi_l murkab vabadoohu wa gaalu, "Be_l Hagg, inta Ibn Allaah."

³⁴Wa lamma gaTavu_l baHar, jo le arD Janiisaarat. ³⁵Wa lamma naas al makaan da virfoohu, rassalu_l xabar le kull al maHall daak wa jaabu leehu kull al vaiyaaniin, ³⁶wa Talabu leehu yaxalli_l vaiyaaniin yalmasu Tarf toobu bass. Wa kull al lamasoohu bigu Taiyibiin.

AN NADIIF WA_L MAA NADIIF

15 Bavdeen, Farriisiyyiin wa muvallimiin al gaanuun jo le Yasuuv min Uurushaliim, wa gaalu, ²"Talaamiizak bikassiru *Hadiis ash shuyuux le shinu? Vashaan maa bighassilu iideehum gubbaal maa yaaklu." ³Yasuuv

radda wa gaal leehum, "Wa intu, le shinu takassiru amr Allaah fishaan Hadiiskum? ⁴Vashaan Allaah gaal, iHtarim abuuk wa ummak, wa kamaan, Aiyi waaHid al biguul lavna vala abuuha walla ummu, laazim yaktuluuhu. ⁵Laakin intu taguulu waaHid maa laazim yaHtarim abuuha iza yaguul le abuuha walla ummu, Al masaavada al ana kunta saavadtakum beeha, hiya hadiyya le Allaah. ⁶Wa kida, tabaTTilu kalaam Allaah valashaan Hadiiskum. ⁷Yaa manaafgiin, Ishavyaa itnabba tamaam vankum lamma gaal,

⁸An naas deel biHtarimuuni be xashmum,
wa laakin guluubum baviida jiddan minni.

*Hadiis: at tavliim al itvallamoohu min naas az zaman al gadiim.

27

MATTA 15:9

⁹YaHmaduuni saakit
wa bivallimu awaamir bitaav an naas bass.

¹⁰Wa naada_n naas wa gaal leehum, "Asmavu w_ afhamu: ¹¹Al bidxul al xashm, maa binajjis az zool, laakin al biTlav min al xashm, da binajjis az zool." ¹²Bavdeen at talaamiiz garrabu leehu wa gaalu leehu, "(?) Bitavrif al Farriisiyyiin kaanu zavlaaniin lamma simivu al kalaam da?" ¹³Wa radda Yasuuv wa gaal, "Kullu nabaat, iza Abuui al fi_s sama maa zarava, biTallivuuha. ¹⁴Xalluuhum. Hum naas vamyaaaniin bisuugu vamyaaaniin. Wa iza vamyaaan bisuug vamyaaan, hum al itneen yagavu fi Hufra." ¹⁵Wa laakin BuTrus gaal leehu, "Warriina mavna al masal." ¹⁶Wa Yasuuv gaal, "Intu kamaan lissav biduun fahm? ¹⁷(?) Maa tafhamu kull al bidxul al xashm bimshi le_l baTun, wa bavdeen bimrug minnu? ¹⁸Wa laakin al bimrug min al xashm, yaji min al galb, wa da binajjis az zool. ¹⁹Vashaan min al galb yaju_l afkaar al baTTaala, wa_l katl, wa_z zina, wa_l axlaag al baTTaala, wa_s sirga, wa_sh shahaada_l kaDDaaba, wa_sh shatiima. ²⁰Di hiya al Haajaat al yanajjis_u zool. Wa laakin al biyaakul biduun maa bighassil iideehu da maa yanajjis az zool."

IIMAAN AL MARA MIN KANVAAN

²¹Wa Yasuuv marag min hinaak wa masha baraahu le gism Suur wa Seedaa. ²²Wa shuuf! marat Kanvaan min al maHall daak, Talavat wa koorakat, "Yaa Saiyid, Ibn Daawuud, kuun raHiim leiya. SheeTaan *bivazzib binti shadiid jiddan." ²³Laakin maa radda valeeha kilma. Wa talaamiizu garrabu leehu wa Talabu leehu wa gaalu, "Xalliiha tamshi, vashaan hiya bitkooorik waraana." ²⁴Wa radda valeeha wa gaal, "Ana marassal bass le_l xirfaan al mawaddariin min beet Israa'iil." ²⁵Laakin hiya jaat wa rakavat giddaamu wa gaalat, "Yaa Saiyid, saavidni." ²⁶Radda valeeha wa gaal, "Maa kwaiyis yaaxud veesh al awlaad wa yarmiihu le_l kilaab aS Sughaar." ²⁷Gaalat leehu, "Aiwa, yaa Saiyid, laakin al kilaab aS Sughaar biyaaklu min al baagi al bigav min Tarabeezat saiyyidum." ²⁸Bavdeen Yasuuv radda valeeha wa gaal, "Yaa sitt, iimaanik vaZiim. Xalliihu bikuun leeki zei maa inti vaawza." Wa binta bigat tamaam min as saava diik.

YASUUV YADDI AKL LE_L ARBAVAT ALAAF

²⁹Wa Yasuuv marag min hinaak, wa masha vala Tarf BaHar aj Jaliil. Wa , Talav le_j jabal wa gavad hinaak. ³⁰Wa naas kutaar garrabu leehu, wa jaabu

mavaahum al vuruj, wa_n naas al yamshu be vaSaaya, wa_l vamyaniin, wa_l maa bigdaru yitkallamu, wa taanyiin kutaar. Wa sallamoohum leehu. Wa hu shafaahum,³¹ Hatta_n naas istaghrabu lamma shaafu_n naas al maa bitkallamu, wa_n naas al kaanu biyamshu be vasaaya bigu Taiyibiin, wa_l

*vazzab, yavazzib: yasabbib wajav shadiid.

28

MATTA 16:12

vuruj bimshu, wa_l vamyaniin bishuufu. Wa hum majjadu Allaah bitaav Israa'iil.

³²Bavdeen Yasuuv naada talaamiizu wa gaal leehum, "Ana vindi raHma vala_n naas, vashaanum mavaai talaata aiyaam hassav, wa maa vindahum akl. Wa ana maa vaawiz arassilum javaaniin, vashaan yimkin yagavu fi_s sikka." ³³Wa_t talaamiiz gaalu leehu, "Min ween nalga fi_l xala veesh kifaaya le_n naas deel?" ³⁴Wa Yasuuv gaal leehum, "Vindakum kam raghiif?" Gaalu, "Sabva, wa shwaiya min samak Saghaiyir." ³⁵Wa Yasuuv amar an naas yagvudu vala_l arD, ³⁶wa axad as sabva rughfaan wa_s samak. Wa bavd maa shakar Allaah, kassara, wa addaaha le_t talaamiiz. wa_t talaamiiz addoohum le_n naas. ³⁷Wa kullahum akalu wa shabavu. Wa rafavu min baagi_l kisar, sabva gufaf malyaana. ³⁸An naas al akalu kaanu arbavat alaaf raajil, wa kamaan niswaan wa awlaad. ³⁹Wa bavd maa rassal an naas, rikib al murkab wa masha le maHall Majdal.

TALAB AL VALAAMA

16 Wa_l Farriisiyyiin wa_S Sadduugiyyiin garrabu leehu wa jarraboohu. Wa sa'aloohu vashaan yawarriiHum valaama min as sama. ²Wa radda valeehum wa gaal, "Lamma yabga_l misa, taguulu, AT Tags bikuun kwayiis, vashaan as sama *Hamra. ³Wa fi_S SabaaH taguulu, Habuub bitaji, vashaan as sama Hamra wa 1 waaTa Dulumma. Intu tavrifu keef tafhamu washsh as sama, laakin maa bitagdaru tafhamu valaamaat az zaman. ⁴Naas zaman baTTaal wa_l biyavmilu_z zina biTlubu valaama. Wa laakin maa bidduuhum valaama illa valaamat Yuunaan." Wa hu saabum wa masha.

IVTIRAAF BUTRUS BE.L MASHIH

⁵Wa lamma_t talaamiiz wiSlu le_j jamb at taani, kaanu nisu yaaxudu veesh. ⁶Wa Yasuuv gaal leehum, "Xallu baalkum wa aHrusu min xamiirat al Farriisiyyiin." ⁷Wa itkallamu van da been nufuusum wa gaalu, "Vashaan maa axadna veesh." ⁸Wa laakin Yasuuv virif kalaamum wa gaal, "Yaa galiiliin al iimaan, le shinu bititkallamu been nufuuskum, wa bitguulu maa vindakum veesh? ⁹Intu lissav maa faahmiin? Maa bititzakkaru_l xamsa rughfaan le_l xamsat alaaf, wa kam guffa intu rafavtu? ¹⁰Walla_s sabva rughfaan le_l arbavat alaaf, wa kam guffa intu rafavtu? ¹¹Keef maa tafhamu ana maa kallamtakum fi xuSuuS al veesh? Laakin xallu baalkum min xamiirat al Farriisiyyiin wa_s Sadduugiyyiin." ¹²Fi_l wakit daak, fihmu 'innu maa gaal leehum yaxallu baalum min xamiirat al veesh, laakin min tavliim al Farriisiyyiin wa_S Sadduugiyyiin.

*aHmar, Hamra.

29

¹³Wa lamma Yasuuv ja le gism GeeSariyya Fiilibbus, sa'al talaamiizu wa gaal, "An naas biguulu Ibn al insaan minu?" ¹⁴Wa gaalu, "BavD min an naas biguulu YuuHanna al Mavmadaan, wa taanyiin yaguulu Iiliyya, wa taanyiin yaguulu Irmiya walla waaHid min al anbiya." ¹⁵Wa gaal leehum, "Laakin intu bitguulu ana minu" ¹⁶Simvaan BuTrus radda valeehu wa gaal, "Inta_l MasiiH, Ibn Allaah al Hai!" ¹⁷Wa Yasuuv gaal leehu, "Mubaarak inta, yaa Simvaan ibn Yuuna. Vashaan naas maa warroohu leek, laakin Abuui al fi_s sama. ¹⁸Wa ana aguul leek, inta BuTrus, wa ana babni kaniisati vala_l Hajar da, wa gudrat al moot maa bitaghibuuha. ¹⁹Wa baddiik *mafaatiih malakuut as sama. Wa kull al inta bitarbuTu vala_l arD, bikuun al kaan marbuuT fi s sama. Wa kull al inta bitfikk vala_l arD, bikuun al fakkooHu fi_s sama." ²⁰Bavdeen amar talaamiizu maa yaguulu le aiyi waaHid huwa_l MasiiH.

YASUUV YAVALLIM VAN MOOTU

²¹Min al wakit da, Yasuuv al MasiiH bada yawarri talaamiizu huwa laazim yamshi le Uurushaliim wa bitvab katiir min ash shuyuux wa_l gusus al kubaar wa muvalliimiin al gaanuun, wa biyaktuluuhu, wa fi_l yoom at taalit biguum. ²²Wa BuTrus axad Yasuuv leehu wa bada yakallimu shadiid wa gaal, "Maa mumkin, yaa Rabb! Da maa bikuun leek abadan!" ²³Wa laakin itlafat wa gaal le BuTrus, "Amshi minni, yaa SheeTaan! Inta sabab wuguuv leiya, vashaan inta maa bitfakkir fi Haajaat Allaah laakin fi Haajaat an naas."

²⁴Bavdeen Yasuuv gaal le talaamiizu, "Iza kaan aiyi zool daayir yaji waraai, xalliihu yankir nafsu, wa yashiil Saliibu, wa yatbavni. ²⁵Vashaan kull ad daayir yaxalliS nafsu, biwaddira. Wa kull al biwaddir nafsu vashaanni, bilgaaha. ²⁶Vashaan shinu al faaida le_z zool iza bilga faaidat ad dunya kullaha, wa laakin yawaddir nafsu! Walla_z zool bibaddil shinu be nafsu? ²⁷Vashaan Ibn al insaan biji mava malaaiaku fi majd Abuuhu. Wa bavdeen biddi maahiyya le kullu zool ze'i avmaalu. ²⁸A1 Hagg aguul leekum, bavD min an naas al waagfiin hina maa bimuutu lighaayat maa bishuufu Ibn al insaan yaji fi malakuutu."

AT TAGHYIIR AL MAJIID

17 Wa bavd sittat aiyaam, Yasuuv axad mavaahu BuTrus wa Yavkuub wa YuuHanna axuuhu. Wa **gaadum le jabal vaali baraahum. ²Wa shaklu kaan maghayyar, wa washshu itnawwar ze'i ash shamish, wa hiduumu biga abyaD ze'i an nuur. ³Wa shuuf! Muusa wa Iiliyya Zaharu leehum yitkallamu mavaahu. ⁴Wa BuTrus radda wa gaal le Yasuuv, "Yaa Rabb, kwaiyis leena nakuun hina. Iza inta daayir, bavmil talaata xiyaam hina,

*muftaaH, mafaatiiH

**gaad, yaguud: yasuug lamma yaguulu van an naas.

waaHda leek, wa waaHda le Muusa, wa waaHda le Liliyya." ⁵Wa wakit maa kaan lissav yitkallam, shuuf! saHaaba laamva vamat Dull valeehum. Wa Soot min as saHaaba gaal, "Da huwa Ibn_i Habiib, wa ana mabsuut minnu. Asmavu leehu." ⁶Lamma_t talaamiiz simivu da, wagavu vala wushuushum, wa xaafu jiddan. ⁷Laakin Yasuuv ja wa limisum wa gaal, "Guumu, wa maa taxaafu." ⁸Wa lamma rafavu vuyunum, maa shaafu waaHid illa Yasuuv bass.

⁹Wa wakit maa hum naaziliin min aj jabal, Yasuuv amarum wa gaal, "Maa takallimu ayi waaHid van ar ru'ya, lighaayat maa Ibn al insaan yaguun min been al meyyitiin." ¹⁰Wa_t talaamiiz sa'aloohu wa gaalu, "Iza kida, le shinu muvalliimiin al gaanuun yaguulu Liliyya laazim biji fi_l awwal?" ¹¹Radda valeehum wa gaal, "Liliyya jaai wa birajjiv kullu shi. ¹²Laakin aguul leekum, Liliyya ja hassav, wa maa virfoohu, laakin vamaalu leehu kull al hum daaru. Zei da, Ibn al insaan kamaan *bitvazzab minnahum." ¹³Fi_l wakit daak, at talaamiiz fihmu hu gaal leehum van YuuHannaJ Mavmadaan.

SHIFA AL WALAD AL MITVAZZAB

¹⁴Wa lamma jo le_j jamaava, zool garrab leehu wa rakav giddaamu wa gaal, ¹⁵"Yaa Rabb, kuun raHiim le waladi, vashaan huwa vindu_l vava al bitarmiihu tiHit, wa bitvazzab jiddan. Vashaan marraat katiira yagav fi_n naar, wa marraat katiira yagav fi_l mooya. ¹⁶Wa jibtu le talaamiizak, wa maa gidru yashfuuhu." ¹⁷Wa Yasuuv radda wa gaal, "Yaa awlaad az zaman da, al biduun iimaan wa ruseekum gawwiyya, le miteen bakuun mavaakum? Le miteen ana batHammalkum? Jiibu leiya hina." ¹⁸Wa Yasuuv kallamu shadiid, wa_sh sheeTaan Talav minnu. Wa_l walad biga Taiyib Tawwaali. ¹⁹Bavdeen at talaamiiz jo le Yasuuv baraahum, wa gaalu, "Le shinu niHna maa gidirna naTallivu?" ²⁰Wa gaal leehum, "Valashaan iimaankum galiil. Vashaan be_l Hagg aguul leekum, iza kaan leekum iimaan ze i teeraab xarDal, bitguulu le_j jabal da, ItHarrak min hina le_l maHall hinaak, wa hu yitHarrak. Wa maa fih Haaja bitkuun maa mumkin leekum. ²¹Wa laakin an nuuv da maa biTlav illa be S Sala wa S Soom."

²²Wa wakit maa yamshu fi_j Jaliil, Yasuuv gaal leehum, "Ibn al insaan bitsallam le iideen an naas. ²³Wa hum biyaktuluuhu, wa hu biguum fi_l yoom at taalit." Wa hum kaanu Haznaaniin jiddan.

²⁴Wa lamma jo le KafranaaHuum, an naas al bilimmu_r riyaal garrabu le BuTrus wa gaalu leehu, "Muvallimak maa tadvav aD Dariiba?" ²⁵Gaal, "Aiwa." Wa lamma daxal al beet, Yasuuv itkallam fi_l awwal wa gaal,

*itvazzab, yitvazzab: yitwajjav shadiid.

MATTA 17:25

"Taftakir shinu? yaa Simvaan. Min minu yaaxudu muluuk ad dunya rusuum aj jumruk walla_D Dariiba? min awlaadum walla min al ghariibiin?" ²⁶BuTrus gaal, "Min al ghariibiin." Yasuuv gaal leehum, "Vala kida al awlaad Hurriin. ²⁷Laakin vashaan maa nazawilum, amshi le_l baHar

w_armi jabbaada. Uxud awwal samaka al bitaTlav. Wa lamma taftaH xashma, bitalga riyaal. Uxdu, w addiihu leehum fishaanni wa fishaanak."

AL AKBAR FI MALAKUUT AS SAMA

18 Fi_1 wakit daak, at talaamiiz garrabu le Yasuuv wa gaalu, "Minu huwa al akbar fi malakuut as sama?" ²Wa naada leehu walad, wa waggafu fi wasT um ³wa gaal, "Al Hagg aguul leekum, iza maa bitarjavu wa takuunu ze al awlaad, maa bitadxulu malakuut as sama abadan. ⁴A1 yaxuTT nafsu tiHit ze al walad da, huwa al akbar fi malakuut as sama.

⁵Wa_1 bigbal walad waaHid ze da b_ismi, bigbalni ana. ⁶Wa laakin al yakuun sabab al xaTiyya le waaHid min al awlaad aS Sughaar deel al biSaddigu beiya, aHsan leehu iza yarbuTu Hajara murhaaka kabiira fi ragabtu wa birmuuhu fi_1 baHar, wa bighrag fihu.

⁷Huzn le naas ad dunya vashaan al Haajaat al beeha an naas bikuunu majarrabiin le_1 xaTiyya. Laazim al Haajaat di bitaji, laakin huzn le_z zool al bixalli_1 Haajaat taji beehu. ⁸Wa iza kaan iidak walla kuraavak hiya sabab xaTiyyatak, agTava wa armiiha minnak. AHsan leek tadxul al Hayaat be kuraav waaHda walla iid waaHda min maa yarmuuk fi_n naar al abadiyya wa vindak iideen walla kirveen.⁹ Wa iza kaan veenak hiya sabab xaTiyyatak, Talliva wa armiiha minnak. AHsan leek tadxul al Hayaat be veen waaHda min maa yarmuuk fi jahannam an naar wa vindak veeneen.

MASAL AL XARUUF AD DAALL

¹⁰Shuufu maa taabu taHtarimu waaHid min aS Sughaar deel. Vashaan aguul leekum, fi_s sama, malaaiikum daaiman bishuufu washsh Abuui al fi_s sama. ¹¹Vashaan Ibn al insaan ja vashaan yaxalliS an naas al mawaddariin. ¹²Taftakiru shinu? Iza kaan zool vindu miyyat xaruuf, wa Dalla waaHid minnahum, (?)hu maa yaxalli_t tisva wa_t tisviin vala_j jibaal wa yamrug yafattish vala_1 waaHid aD Daall? ¹³Wa iza yalgaahu, al Hagg aguul leekum,! hu yafraH beehu aktar min at tisva wa_t tisviin al maa Dallu. ¹⁴Kida, Abuukum al fi_s sama maa vaawiz waaHid min aS Sughaar deel yitwaddar.

32

MATTA 18:34

¹⁵Iza kaan axuuk yavmil xaTiyya leek, amshi wa kallimu ghalatu beenak wa beenu wa intu baraakum. Kaan bismav leek, inta hassalta vala sharika mava axuuk. ¹⁶Laakin 'in maa bismav leek, uxud mavaak waaHid walla itneen taanyiin Hatta kullu kilma takuun saabita be xashm itneen walla talaata shaahidiin. ¹⁷Iza yaaba yasmav leehum, kallim al kaniisa. Wa iza yaaba yasmav le_1 kaniisa, xalliihu yakuun leekum ze waaHid min naas ad dunya wa_1 bilimmu_D Dariiba. ¹⁸A1 Hagg aguul leekum, kull al intu tarbuTuuhu vala_1 arD bikuun al kaan marbuuT fi s sama. Wa kull at tafikkuuhu vala_1 arD bikuun al kaan mafkuuk fi_s sama. ¹⁹A1 Hagg aguul leekum taani iza itneen minnakum yattafigu vala_1 arD fi aiyi shi biTlubuuhu, bikuun leehum min Abuui al fi_s sama. ²⁰Vashaan fi_1 maHall al itlammu fihu itneen walla talaata b_ismi, ana bakuun hinaak fi wasiTum."

MASAL AL XADDAAM AL MAA VINDU RAHMA

²¹Bavdeen, BuTrus garrab leehu wa gaal, "Yaa Rabb, kam marra baghfir le axuui wa hu yavmil xaTiyya leiya? Le sabva marraat?" ²²Yasuuv radda valeehu wa gaal, "Aguul leek, maa sabva marraat, laakin sabviin marra sabva marraat.

²³Valashaan kida, malakuut as sama ze i malik kaan daayir yavmil Hisaab mava xaddaamiinu. ²⁴Wa lamma ibtada_l Hisaab, jaabu leehu waaHid kaan vindu deen aktar min milyoon jineeh. ²⁵Wa lamma maa kaan yagdar yadfav, siidu amarum yabiivuuhu, huwa wa maratu wa awlaadu wa kullu maalu, vashaan yadfav ad deen. ²⁶Wa_l xaddaam wagav giddaamu wa Talab minnu wa gaal, Yaa saiyid, addiini wakit, w_ana badfav kullu_l maal bitaavak. ²⁷Wa min raHmatu, siid al xaddaam daak fakku wa ghafar leehu_d deen. ²⁸Wa laakin al xaddaam daak, wakit maa kaan yamrug, liga waaHid min al xaddaamiin al ishtaghal mavaahu, wa hu kaan vindu deen sabva jineeh tagriiban. Wa hu masaku wa biga yaznagu wa gaal leehu, Adfav leiya_d deen. ²⁹Wa_l xaddaam wagav giddaamu, wa Talab minnu wa gaal, Addiini wakit, w_ana badfav leek. ³⁰Laakin hu aba, wa marag wa xaTTaahu fi_s sijn Hatta bidfav ad deen. ³¹Wa lamma_l xaddaamiin at taanyiin shaafu_l vamaaloo, kaanu Haznaaniin jiddan, wa mashu wa xabbaru siidum be kuliu_l Hikaaya. ³²Bavdeen siidu naadaahu wa gaal leehu, Yaa_l xaddaam ash sharriir, ghafarta leek kull ad deen daak vashaan inta Talabta minni. ³³W_inta kamaan, (?)maa kaan laazim vindak raHma vala_l xaddaam al bishtaghil mavaak ze i maa ana raHamtak? ³⁴Wa siidu kaan zavlaan jiddan wa sallamu le_s sajjaaniin lighaayat

33

MATTA 18:35

maa bidfav kullu deenu. ³⁵Wa kamaan, Abuui biyavmil ze i da le kullu waaHid minnakum iza maa yaghfir le axuuhu min galbu."

AT TALAAG

19 Wa lamma Yasuuv kammal al kalaam da, marag min aj Jaliil, wa masha le maHall al Yahuudiyya, ghaadi_l Urdunn. ²Wa naas katiiriin tibivoohu, wa hu shafaahum hinaak.

³Wa_l Farriisiyyiin garrabu leehu vashaan yajarribuu, wa gaalu, "Al gaanuun bixalli-r raajil yaTallig maratu le kullu sabab?" ⁴Radda valeehum wa gaal, "(?)Maa gareetu huwa al xalagum min al bidaaya xalagum raajil wa mara? ⁵Wa gaal, Vashaan kida, ar raajil bisiib abuuu wa ummu wa yakuun waaHid mava maratu, wa_l itneen yabgu jisim waaHid. ⁶Kida, hum maa itneen bavD da, laakin jism waaHid. Valashaan kida, aj jamavu Allaah, maa taxallu insaan yafarrigu." ⁷Gaalu leehu, "Le shinu Muusa amar le_r raajil yaddi shahaadat talaag wa yaxalliha?" ⁸Gaal leehum, "Muusa addaakum izn taTalligu niswaaankum vashaan guluubkum bigu gawwiyyiin. Wa laakin min al awwal maa kaan ze i da. ⁹Wa aguul leekum, Al biTallig maratu illa lamma vamaalat az zina, wa bitzawwaj mara taanya, hu biyavmil az zina."

¹⁰Wa_t talaamiiz gaalu leehu, "Iza kaan al Haala been ar raajil wa maratu ze i di, aHsan maa yitzawwaj." ¹¹Wa gaal leehum, "Mush kullu_n naas

yagdaru yagbalu_l kalaam da, laakin hum al addoohu leehum bass.
¹²Vashaan fih xiSyaan mawluudiin zeI da min buTuun ummahaatum. Wa fih xiSyaan xaSoohum an naas. Wa fih xiSyaan xaSu nufuusumfishaan malakuut as sama. Al yagdar yagbal da, xalliihu yagbalu."

YASUUV WA_L AWLAAD

¹³Bavdeen gaddamu leehu awlaad vashaan yaxuTT iideehu valeehum wa yasalli. Laakin at talaamiiz kallamoohum shadiid. ¹⁴Laakin Yasuuv gaal, "Xallu_l awlaad yaju leiya, wa maa tamnavuuhum, vashaan malakuut as sama le awlaad zeI deel." ¹⁵Wa xaTTa iideehu foogum wa marag min hinaak.

ASH SHAABB AL GHANI

¹⁶Wa shuuf! waaHid garrab leehu wa gaal, "Yaa Muvallim, shinu al Haaja al kwaisa al laazim avmila vashaan bikuun vindi_l Hayaat al abadiyya?"
¹⁷Wa Yasuuv gaal leehu, "Le shinu tas'alni van al Haajaat al kwaisa? Al kwayiis huwa waaHid bass. Wa iza vaawiz tadxul al Hayaat, aHfaZ al awaamir." ¹⁸Gaal leehu, "Yaatu fi_l awaamir?" Wa Yasuuv gaal, "Maa taktul, maa tazni, maa tasrig, maa tash-had be_l kizb. ¹⁹Ihtarim abuuk wa ummak, wa, Hibb jeeraanak zeI maa taHibb nafsak." ²⁰Wa_sh *shaabb gaal leehu, "HafaZta kullu

*shaabb: raajil Saghaiyir fi_s sinn.

di. Shinu naagiS leiya bavD da?" ²¹Wa Yasuuv gaal leehu, "Iza kaan vaawiz takuun tamaam, amshi, wa biiv maalak, w_addi_l guruush minnu le_l masaakiin, wa bikuun vindak *kanz fi_s sama. Wa tavaal atbavni." ²²Wa lamma ash shaabb simiv al kalaam da, marag Haziin, vashaan kaan vindu maal katiir.

²³Wa Yasuuv gaal le talaamiizu, "Al Hagg, ana baguul leekum, Savab le zool ghani 'an yadxul malakuut as sama. ²⁴Wa ana baguul leekum kamaan, bikuun as-hal le jamal yadxul fi veen ibra min 'an ghani yadxul malakuut Allaah." ²⁵Wa lamma_t talaamiiz simivu_l kalaam da, istaghrabu katiir wa gaalu, "Kaan kida, minu yagdar yaxlaS?" ²⁶Yasuuv vaayan leehum wa gaal leehum, "Da maa mumkin vind an naas, wa laakin vind Allaah kullu shi mummkin." ²⁷Bavdeen BuTrus radda valeehu wa gaal, "Shuuf! xalleena kullu shi wa tibivnaak. Bikuun leena shinu?" ²⁸Yasuuv gaal leehum, "Al Hagg ana baguul leekum, fi_z zaman aj jadiid, lamma Ibn al insaan yagvud vala kursi_l malik fi majdu, intu kamaan at tabavtuuni bitagvudu vala iTnaashar kursi, wa taHkumu vala gabaayil Israa'iil al iTnaashar. ²⁹Wa kullu waaHid al xalla buyuut walla axwaan walla axwaat walla abu walla umm walla awlaad walla ziraavaat fishaan ismi, hu biyaaxud miyyat marra, wa bitkuun leehu al Hayaat al abadiyya. ³⁰Wa laakin katiiriin min an naas al fi_l awwal bikuunu fi_l aaxir, wa katiiriin min an naas al fi_l aaxir bikuunu fi_l awwal.

20 Vashaan malakuut as sama zeii siid beet. Wa hu marag badri fi_s SabaaH vashaan **ya'ajjir shaghghaaliin vashaan yashtaghilu fi_j jineena bitaavat al vinab. ²Wa ittafag mava_sh shaghghaaliin vashaan bidfav §diinaar fi_l yoom, wa rassalum le jineentu. ³Wa_s saava tisva tagriiban, marag, wa shaaf naas taanyiin waagfiin saakit fi_s suug. ⁴Wa gaal leehum, Amshu intuu kamaan le jineenti, wa ana baddiikum ujra tamaam. Wa hum mashu. ⁵Wa marag marra taanya as saava iTnaashar wa kamaan as saava talaata wa vamaal nafs al vamaal. ⁶Wa marag as saava xamsa tagriiban wa liga taanyiin waagfiin. Wa gaal leehum, Le shinu intuu waagfiin hina saakit Tuul an nahaar? ⁷Wa gaalu leehu, Vashaan maa fih waaHid ajjarna. Gaal leehum, Amshu intuu kamaan le jineenti. ⁸Wa fi_l misa, siid aj jineena gaal le wakiilu, Naadi_sh shaghghaaliin w_adfav al ujra. W_ibtadi min an naas al fi_l aaxir lighaayat an naas al fi_l awwal. ⁹Wa_sh shaghghaaliin al kaanu ma'ajjariin as saava xamsa jo wa axadu diinaar diinaar. ¹⁰Wa lamma_l ma'ajjariin al fi_l awwal jo, iftakaru biyaaxudu aktar. Laakin hum kamaan axadu diinaar diinaar. "Wa

*kanz: Haaja ghaalya muhimma le zool.

**ajjar, ya'ajjir: yaddi shughl be maahiyya.

§diinaar: zeii riyaal tagriiban.

35

MATTA 20:12

wakit maa kaanu yaaxduuhu, bigu yashtaku vala siid al beet, ¹²wa gaalu, An naas al fi_l aaxir deel ishtaghalu saava waaHda bass, w_inta vamaltahum sawa mavaana niHna, at tivibna tavb ash shughl wa fi Haraarat an nahaar. ¹³Wa radda vala waaHid minnahum wa gaal leehu, Yaa SaaHib, ana maa vamalta leek shi maa vadiil. (?)Maa ittafagta mavaai tishtaghilu le diinaar? ¹⁴Uxud maalak w_amshi. Ana vaawiz addi le_z zool al aaxir da zeii maa addeetak. ¹⁵(?) Maa be_l gaanuun 'an avmil zeii maa ana vaawiz be maali? Walla inta vindak galb baTTaal vashaan ana raajil kariim? ¹⁶Kida, an naas al fi_l aaxir bikuunu fi_l awwal, wa_n naas al fi_l awwal bikuunu fi_l aaxir."

¹⁷Wa wakit maa Yasuuv kaan biTlav le Uurushaliim, axad al iTnaashar tilmiiz baraaHum, wa fi_s sikka gaal leehum, ¹⁸"Shuufu! NiHna naTlav le Uurushaliim. W_ibn al insaan, bisallimuuhu le_l gusus al kubaar wa muvalliimiin al gaanuun, wa hum biHkumu valeehu be_l moot, ¹⁹wa yasallimuuhu le naas ad dunya vashaan yaDHaku valeehu, wa yajliduuhu, wa yaSlubuuhu. Wa hu biguum fi_l yoom at taalit."

TALAB UMM AWLAAD ZABADI

²⁰Bavdeen umm awlaad Zabadi garrabaT leehu mava awlaada, wa rakavat giddaamu wa Talabat minnu Haaja. ²¹Wa gaal leeha, "Inti vaawza shinu?" Gaalat leehu, "Addi amr van awlaadi_l itneen deel vashaan yagvudu, al waaHid vala yamiinak, wa_t taani vala shimaalak fi malakuutak." ²²Wa laakin Yasuuv radda wa gaal, "Intuu maa tavrifu al intuu taTlubu. Intuu bitagdaru tatvabu zeii maa ana batvab?" Gaalu leehu, "Binagdar."²³ Wa gaal leehum, "SaHiiH, bitashrabu min kubbaayati bitaavat at tavb, wa laakin al guvaad vala yamiini wa vala shimaali, maa leiya vashaan addiihu. Al maHallaat deel fishaan an naas al Abuui jahhaz leehum min zamaan." ²⁴Wa lamma al vashara talaamiiz simivu da, kaanu zavlaaniin min al axwaan al

itneen. ²⁵Wa Yasuuv naadaahum leehu wa gaal, "Intu vaarfiin ru'asaa naas ad dunya yavmilu zeï as saiyid valeehum, wa_l kubaar yaaxudu sulTa valeehum. ²⁶Wa laakin maa bikuun zeï da beenkum. Laakin al vaawiz yakuun kabiir beenkum laazim yakuun xaddaamkum. ²⁷WaJ vaawiz yakuun al awwal beenkum laazim yakuun leekum vabd. ²⁸Zeï maa Ibn al insaan maa ja vashaan an naas yaxdimuuhu, laakin vashaan yaxdim an naas, wa vashaan yaddi nafsu *fidaa le naas kutaar."

*fidaa: al vamaal lamma dafav Hayaatu badal Hayaatna.

36

MATTA 21:13

²⁹Wa wakit maa mashu min AriiHa, jamav kabiir tibivoohu. ³⁰Wa shuuf! raajleen vaamyaneen kaanu gaavidiin jamb as sikka. Wa lamma simivu Yasuuv yamurr be_s sikka, kooraku wa gaalu, "Yaa Rabb, yaa Ibn Daawuud, arHamna!" ³¹Wa_n naas kallamoohum shadiid vashaan yaskutu. Wa laakin kooraku aktar wa gaalu, "Yaa Rabb, yaa Ibn Daawuud, arHamna." ³²Wa Yasuuv wagaf wa naadaahum wa gaal, "Vaawiziinni avmil leekum shinu?" ³³Gaalu leehu, "Yaa Rabb, aftaH vuyunna." ³⁴Wa Yasuuv be raHma limis vuyunum, wa Tawwaali gidru yashuufu, wa tibivoohu.

AD DUXUUL FI_N MASR

21 Wa lamma garrabu le Uurushaliim wa wiSil Beetfaaji, fi Jabal aZ Zeetuun, Yasuuv rassal itneen min talaamiizu ²wa gaal leehum, "Amshu le_l Hilla al giddaamkum, wa Tawwaali bitalgu Humaara marbuuTa, wa jana mavaaha. Fikkuuhum wa jiibuuhum leiya. ³Iza aiyi waaHid biguul leekum Haaja, kallimuuhu, Ar Rabb muHtaaj leehum, wa hu birassilum Tawwaali." ⁴Wa da vashaan yatimm al kalaam al gaal an nabi,

⁵"Guulu le bint SiHyuun,
Shuufi, al malik bitaavik biji leek
*Wadiiv, wa raakib vala Humaara.
Wa vala daHash, jana Humaara."

⁶Wa_t talaamiiz mashu wa vamaal zeï maa Yasuuv amarum. ⁷Wa jaabu_l Humaara wa d daHash, wa xaTTu hiduumum valeehum. wa Yasuuv gavad foogum. ⁸Wa_j jamav al kabiir farashu hiduumum fi_s sikka, wa naas taanyiin gaTavu furuuv min ash shajar wa farashooha fi_s sikka. ⁹Wa_n naas al mashu giddaamu wa_n naas al mashu waraahu kooraku,

"UuSanna le Ibn Daawuud!
Mubaarak aj jaai b_ism ar Rabb!
UuSanna fi l vaali."

¹⁰Wa lamma Yasuuv daxal Uurushaliim, kull al madiina itHarrak. Wa sa'alu wa gaalu, "Da minu?" ¹¹ Wa_n naas raddu wa gaalu, "Da Yasuuv, an nabi min NaaSira_j Jaliil."

YASSUUV FI_L HEEKAL

¹²Wa Yasuuv daxal maHall al heekal wa Tarad kull an naas al kaanu bibiivu

wa bishtaru fi_l heekal. Wa **galab tarabeezaat an naas al kaanu bibaddil al guruush wa karaasi_n naas al kaanu bibiivu_l Hamaam. ¹³Wa gaal leehum,

*wadiiv: min al kilma, "wadaava"

**galab, yaglib: yadawwir Haaja le_j jamb at taani.

37

MATTA 21:13

"Maktuub, Bisammu beeti beet le_S Sala. Laakin intu vaamiliinu beet le Haraamiyya."

¹⁴Wa_l vamyaaaniin wa_n naas al vuruj garrabu leehu fi maHall al heekal, wa hu shafaahum. ¹⁵Wa laakin lamma_l gusus al kubaar wa muvalliimiin al gaanuun shaafu_l Haajaat al vajiiba al hu vamala, wa shaafu_l awlaad bikooriku fi maHall al heekal, "Uusanna le Ibn Daawuud," kaanu zavlaaniin. ¹⁶Wa gaalu leehu, "Bitasmav al kalaam al awlaad deel biguulu?" Wa Yasuuv gaal, "Aiwa. Maa gareetu,

Min xushuum awlaad wa aTfaal
jahhazta_l hamd?"

¹⁷Wa xallaahum wa marag min al madiina di le Beetvanya, wa naam hinaak.

SHAJARAT AT TIIN YEEBAS

¹⁸Wa fi_S SabaaH, wakit maa kaan fi s sikka raajiv le l madiina, kaan javaan. ¹⁹Wa lamma shaaf shajarat tiin jamb as sikka, garrab leeha, wa laakin maa liga Haaja fiiha illa warag bass. Wa gaal leeha, "Maa bikuun tamar minnak taani marra le_l abad." Wa Tawwaali ash shajara yibsat. ²⁰Lamma_t talaamiiz shaafu_da, istaghrabu wa gaalu, "Keef ash shajara yibsat Tawwaali?" ²¹Yasuuv radda wa gaal leehum, "Aguul leekum al Hagg, iza vindakum iimaan, wa maa *tashikku fi guluubkum, intu maa bitavmilu bass al ana vamaltu le_sh shajara, laakin iza bitguulu le_j jabal da, Amshi, armi nafsak fi_l baHar, bikuun kida. ²²Wa iza bitSaddigu, kull al intu bitaTlubu leehu fi_s Sala, bitagbaluuhu."

²³Wa lamma daxal maHall al heekal, al gusus al kubaar wa shuyuux an naas garrabu leehu wakit maa hu kaan bivallim an naas. Wa gaalu leehu, "Bitavmil al Haajaat di be yaata sulTa? Wa minu addaak as sulTa di?" ²⁴Yasuuv radda valeehum wa gaal, "Wa ana kamaan bas'alkum su'aal waaHid. Iza intu bitruddu valeiya, ana kamaan bakallimkum be yaata sulTa avmil al Haajaat di. ²⁵Mavmuudiyat YuuHanna kaanat min ween? Min as sama? Walla min an naas?" Wa fakkaru fi nufuusum wa gaalu, "Iza naguul, Min as sama, hu biguul, Le shinu maa Saddagtu beehu? ²⁶Wa laakin iza naguul, Min an naas, niHna xaayifiin min an naas, vashaan kulluhum biguulu YuuHanna nabi." ²⁷Vashaan da, hum raddu vala Yasuuv wa gaalu, "Maa binavrif." Wa hu kamaan gaal leehum, "Wa laa ana baguul leekum be yaata sulTa bavmil al Haajaat di.

*shakka, yashikk: maa init'akkid min Haaja iza hiya al Hagg.

MASAL AL WALADEEN

²⁸Taftakiru shinu? Kaan fih raajil vindu waladeen. Wa hu masha le_l awwal wa gaal leehu, Yaa waladi, amshi an nahaar da wa ishtaghil fi_j jineena bitaavat al vinab. ²⁹Hu radda valeehu wa gaal, Ana maa bamshi. Laakin bavdeen *taab wa masha. ³⁰Bavdeen abuuhu masha le_t taani wa gaal nafs al kalaam. Wa radda valeehu wa gaal, Ana bamshi, yaa saiyid. Laakin hu maa masha. ³¹Yaatu min al itneen vamaal iraadat al abu?" Gaalu, "Al awwal." Yasuuv gaal leehum, "Aguul leekum al Hagg. An naas al bilimmu_D Dariiba wa_n niswaan al baTTaalaat bidxulu malakuut Allaah gubbaalkum. ³²Valashaan YuuHanna ja leekum maashi fi sikkat al birr, w_intu maa Saddagtu beehu. Laakin an naas al bilimmu_D Dariiba wa_n niswaan al baTTaalaat Saddagu beehu. Wa intu, lamma shuftu_l Haajaat deel, maa tubtu wa maa Saddagtu beehu.

MASAL AL MUZAARIVIIN AL BATTALIIN

³³Asmav masal taani. Kaan fih siid beet, wa hu zarav jineent al vinab. Wa xaTTa zariiba Hawla. Wa Hafar **vaSaara le_l vinab, wa bana beet Hars. Wa bavdeen ajjara le muzaariviin wa saafar. ³⁴Wa lamma wakit at tamar garrab, rassal xaddaamiinu le_l muzaariviin vashaan yaaxudu tamaru. ³⁵Wa_l muzaariviin masaku xaddaamiinu, wa Darabu_l waaHid da, wa katalu daak, wa ramu Hujaar vala taani. ³⁶Wa bavdeen, hu rassal leehum xaddaamiin taanyiin, aktar min al wakit al awwal. Wa_l muzaariviin vamaal leehum zeid maa vamaal fi_l awwal. ³⁷Fi_l aaxir, rassal leehum waladu, wa gaal, Hum biHtarimu ibni. ³⁸Wa laakin lamma_l muzaariviin shaafu_l ibn, gaalu bavDahum le bavD, Da huwa al bigbal al maal min abuuhu. Tavaalu, naktulu wa naaxud kullu maalu. ³⁹Wa axadoohu wa ramooohu barra min aj jineena wa kataloohu. ⁴⁰Vala kida, lamma SaaHib jineent al vinab biji, biyavmil shinu le_l muzaariviin?" ⁴¹Gaalu leehu, "Hu biktul an naas al baTTaliin deelaak katl baTTaal, wa ya'ajjir jineent al vinab le muzaariviin taanyiin bidduuhu at tamar bitaavu fi waktu."

⁴²Yasuuv gaal leehum, "Maa gareetu abadan fi_l kitaab?"

Al Hajar al bannaayiin abu,
hu biga raas ar rukn.
Ar Rabb vamaal da,
wa hu vajiib giddaamna.

⁴³Vashaan da aguul leekum, biyaaxud malakuut Allaah minnakum wa biddiihu le naas taanyiin yajiibu tamaru." ⁴⁴Wa_z zool al yagav vala_l Hajar

*taab, yatuub: yit'assaf vala xaTiyya wa vaawiz yaghayyir avmaalu.

**vasaara: al Hufra al fiiha yaduus al vinab vashaan yaTalliv mooyatu.

da, bitkassar. Wa laakin lamma_l Hajar daak yagav vala aiyi zool, bikassiru Hitta Hitta.

⁴⁵Wa lamma_l gusus al kubaar wa_l Farriisiyyiin simivu amsaal Yasuuv, virifu hu kaan bitkallam vannum. ⁴⁶Wa lamma jarrabu yamsikuuhu, xaafu min aj jumuuv, vashaan an naas gaalu hu nabi.

MASAL VAZUUMAT AL VIRS

22 Wa Yasuuv kallamum marra taanya be amsaal wa gaal, ²"Malakuut as sama zei malik jahhaz vazuumat virs le waladu. ³Wa rassal xaddaamiinu yanaadu_l mavzuumiin le_l vazuumu. Wa laakin hum abu yaju. ⁴Wa hu rassal xaddaamiin taanyiin, wa gaal leehum, Guulu le_l mavzuumiin, Shuufu, ana jahhazta al ghada. DabaHta teeraani wa_l bagar as samiin, wa kullu shi jaahiz. Tavaalu le_l virs. ⁵Wa laakin maa xallu baalum min al kalaam, wa mashu, waaHid le ziraavatu, wa taani le shughlu. ⁶Wa_l baagiin masaku xaddaamiinu wa shatamoohum wa kataloohum. ⁷Wa_l malik biga zavlaan jiddan, wa rassal jeeshu wa katal an naas deelaak al katalu xaddaamiinu, wa Harag madiinatum. ⁸Bavdeen gaal le xaddaamiinu, "Vazuumat al virs jaahiza, wa laakin al mavzuumiin maa mustaHiggiin. ⁹Vashaan kida, amshu le_s sikak al kabiira, wa kull al bitalguuhum hinaak, naaduuhum. ¹⁰Wa_l xaddaamiin deelaak maragu le_s sikak, wa lammu kull an naas al ligoohum, al baTTaaliin wa_l kwayisiin. Wa maHall al virs kaan malyaan be_D Dyuuf.

¹¹Wa laakin lamma_l malik daxal vashaan yashuuf aD Dyuuf, shaaf zool hinaak maa kaan laabis hiduum al virs. ¹²Wa gaal leehu, "Yaa SaaHib, keef daxalta hina biduun maa talbas hiduum al virs? Wa hu sakat. ¹³Bavdeen al malik gaal le_l xaddaamiin, ArbuTu iideehu wa kirveehu, wa armuuhu barra fi_D Dulumma. Hinaak biyabku wa bivaDDu_l asnaan. ¹⁴Vashaan hu yanaadi naas kutaar, laakin yaxtaar naas galiiliin."

AD DARIIBA LE GEESAR

¹⁵Bavdeen al Farriisiyyiin mashu wa itkallamu mava bavD keef yamsikuuhu be kalaamu. ¹⁶Wa hum rassalu leehu talaamiizum mava al Hiiruudiisiin. Wa hum gaalu, "Yaa Muvallim, niHna vaarfim inta taguul al Hagg, wa tavallim sikkat Allaah be_l Hagg. Wa inta maa taghayyir kalaamak vashaan fikr an naas, valashaanak maa tavmil farig been an naas. ¹⁷Vashaan da, kallimna. Taftakir shinu? Huwa be_l gaanuun 'an nadvav aD Dariiba le GeeSar walla laa?" ¹⁸Laakin Yasuuv virif fikrum al baTTaal, wa gaal, "Yaa manaafgiin, le shinu tajarribuuni? ¹⁹Warruuni girish aD Dariiba." Jaabu leehu girish. ²⁰Wa

MATTA 22:44

sa'alum wa gaal, "Suurat minu valeehu? Wa kitaabat minu?" ²¹Gaalu leehu, "Bitaavat GeeSar." Bavdeen gaal leehum, "Addu le GeeSar Haajaat GeeSar, w_addu le Allaah Haajaat Allaah." ²²Wa lamma simivu da, istaghrabu. Wa xalloohu wa maragu.

AZ ZAWAAJ FIJ. GIYAAMA

²³Fi nafs al yoom, aS Sadduugiyyiin garrabu leehu, hum al biguulu maa fih giyaama. Wa sa'aloohu wa gaalu, ²⁴"Yaa Muvallim, Muusa gaal, iza zool bimut wa maa vindu awlaad, axuuhu laazim yitzawwaj maratu wa yajiib awlaad le axuuhu. ²⁵Wa kaanu fih sabva axwaan beenana. Wa_l awwal itzawwaj wa maat, wa maa kaan vindu awlaad. Vashaan kida, axuuhu

axada. ²⁶Wa ze i maa HaSal le_l axu_l awwal, kida HaSal le_t taani wa_t taalit, lighaayat as saabiv. ²⁷Wa bavd maa kullahum maatu, al mara maatat kamaan. ²⁸Wa fi_l giyaama, hiya bitkuun marat minu min as sabva? Vashaan kullahum itzawwaju beeha."

²⁹Wa Yasuuv radda valeehum wa gaal, "Intu ghalTaaniin vashaan maa vaarfiin al Kutub wa laa guwwat Allaah. ³⁰Vashaan fi_l giyaama, an naas maa bizawwaju wa laa bitzawwaju, laakin bikuunu ze i malaaiika fi_s sama. ³¹Wa fi_xuSuuS al giyaama min been al meyyitiin, maa gareetu_l kalaam al gaal leekum Allaah? ³²Ana Ilaah Ibraahiim, wa Ilaah Is-Haag, wa Ilaah Yavkuub. Hu maa Ilaah naas meyyitiin laakin Ilaah naas Haiyiin." ³³Wa lamma_n naas al kutaar simivoohu, istaghrabu min tavliimu.

AL AMR AL AKBAR

³⁴Wa laakin lamma_l Farriisiyyiin simivu 'innu sakkat aS Sadduugiyyiin, itlammu sawa. ³⁵Wa waaHid minnahum, wa hu gaaDi_l gaanuun, sa'alu vashaan yajarribu. ³⁶Wa gaal leehu, "Yaa Muvallim, yaatu amr huwa_l akbar fi_l gaanuun?" ³⁷Wa gaal leehu, "Hibb ar Rabb Ilaahak be kullu galbak, wa be kullu nafsak, wa be kullu fikrak. ³⁸Da_l amr al akbar wa_l awwal. ³⁹Wa_l amr at taani zeiyu, Hibb jaarak ze i maa bitHibb nafsak. ⁴⁰Be_l awaamir deel, kull al gaanuun wa_l anbiya bivalligu."

⁴¹Wa wakit maa al Farriisiyyiin itlammu, Yasuuv sa'alum ⁴²wa gaal, "Taftakiru shinu fi_l MasiiH? Hu ibn minu?" Gaalu leehu, "Hu ibn Daawuud." ⁴³Gaal leehum, "Vala kida, keef Daawuud be_r RuuH bisammiihu Rabb, wa yaguul,

⁴⁴Rabb gaal le Rabbi,
Agvud vala yamiini,
lighaayat maa axuTT vudwaanak tiHit kirveek?

41

MATTA 22:45

⁴⁵Iza Daawuud yasammiihu Rabb, keef hu yakuun ibnu?" ⁴⁶Wa maa fih waaHid gidir yarudd valeehu kilma waaHda. Wa min al yoom daak maa fih waaHid gidir yas'alu su'aal taani.

SABVA MASAAYIB

23 Bavdeen Yasuuv gaal le_j jumuuv wa le talaamiizu, ²"Muvallimiin al gaanuun wa_l Farriisiyyiin yagvudu vala kursi Muusa. ³Valashaan da, laazim tavmilu kullu shi al hum biguulu leekum, w_aHfaZuuhu. Wa laakin maa tavmilu ze i maa hum yavmilu, vashaan hum yaguulu, wa maa yavmilu. ⁴Hum yarbuTu aHmaal tagiila, wa yaxuTTuuha vala aktaaf an naas. Laakin hum maa vaawiziin yaHarrikum be iidum. ⁵Kullu shi al yavmiluuhu, yavmiluuhu vashaan an naas yashuufuuhum. Wa yalbasu valaama variiDa fi raasum maktuuba fooga kilmaat Allaah. Wa yavmilu Taraf variiD vala hiduumum. ⁶Wa biHibbu_l maHall ash shariif fi_l vazuumu, wa_l karaasi_sh shariifa fi buyuut ar Rabb, ⁷wa yaHibbu_s salaamaat fi_l aswaag, wa yaHibbu_n naas yasammuukum saiyid. ⁸Laakin maa taxallu_n naas yasammuukum saiyid, valashaan Muvallimkum waaHid bass, wa kullakum axwaan. ⁹Wa maa tasammu aiyi waaHid abu vala_l arD, vashaan Abuukum waaHid bass, wa hu

fi_s sama. ¹⁰Wa kamaan maa taxallu_n naas yasammuukum ra'iis, fishaan Ra'iiskum waaHid bass, wa huwa_l MasiH. ¹¹Wa_z zool al akbar beenkum huwa bikuun xaddaamkum. ¹²Az zool al yarfav nafsu, bixuTTuuhu tiHit. Wa_l yaxuTT nafsu tiHit, bikuun marfuuv.

¹³Wa laakin Huzn leekum, yaa muvalliimiin al gaanuun wa_l Farriisiyyiin, yaa manaafigiin! valashaan intu bitagfilu malakuut as sama giddaam an naas. Vashaan intu nufuuskum maa tadxulu, wa laa taxallu_n naas ad daaxiliin yadxulu. ¹⁴Huzn leekum, yaa muvalliimiin al gaanuun wa_l Farriisiyyiin, al manaafigiin, vashaan intu taaklu buyuut an niswaan ar rujaalum maatu, wa taSallu Sala Tawiila be_l ghishsh. Valashaan kida, bitagbalu Hukm akbar. ¹⁵Huzn leekum, yaa muvalliimiin al gaanuun wa_l Farriisiyyiin, al manaafigiin! vashaan tagTavu_l baHar wa_l arD vashaan tarajjivu zool waaHid le Allaah. Wa lamma yarjav, tavmiluuhu walad le jahannam aktar minnakum marrateen.

¹⁶Huzn leekum, yaa naas al vamyaniin al biguudujn naas. Intu bitguulu, Iza kaan waaHid yaHlif be_l maHall al gudduus, da maa Haaja. Wa laakin iza yaHlif be dahab al maHall al gudduus, laazim yavmil zei maa Halafu. ¹⁷Yaa ghushaam wa_l vaamyaniin, yaatu akbar, ad dahab? Walla_l maHall al

42

MATTA 23:35

gudduus al yavmil ad dahab magaddas? ¹⁸Wa bitguulu, Al yaHlif be maHall aD DabiiHa, da maa Haaja. Laakin al yaHlif be_l hadiyya al foog maHall ad DabiiHa, laazim yavmil zei maa Halafu. ¹⁹Yaa vaamyaniin! Yaatu akbar? Al hadiyya? walla maHall aD DabiiHa al yagaddis al hadiyya? ²⁰Vala kida, al yaHlif be maHall aD DabiiHa yaHlif beehu, wa be kullu shi valeehu. ²¹Wa_l yaHlif be_l maHall al gudduus, yaHlif beehu wa be_s saakin fiihu. ²²Wa_l yaHlif be_s sama, yaHlif be kursi Allaah wa be_l gaavid valeehu.

²³Huzn leekum, yaa muvalliimiin al gaanuun wa_l Farriisiyyiin, al manaafigiin! vashaan intu taddu_l waaHid fi vashara min buhaaraatkum, an navnaav wa_sh shibitt wa_l kammoon, wa laakin taxallu_l Haajaat al ahamma min deel fi_l gaanuun, yavni al vadl wa_r raHma wa_l iimaan. Laazim tavmilu di, wa maa taxallu diik. ²⁴Yaa naas al vamyaniin al biguudu_n naas! Intu bitgharbalu_l bavuuda wa bitablavu_j jamal!

²⁵Huzn leekum, yaa muvalliimiin al gaanuun wa_l Farriisiyyiin, al manaafigiin! Intu bitnaDDifu_l finjaan wa_S Sahan min barra, wa laakin min juwwa hum malyaniin Tamav wa maHabbat an nafs. ²⁶Yaa Farriisi_l vamaan, naDDif al finjaan wa_S SaHan min juwwa fi_l awwal, vashaan bavdeen hum bikuunu nuDaaf min barra kamaan.

²⁷Huzn leekum, yaa muvalliimiin al gaanuun wa_l Farriisiyyiin, al manaafigiin! Vashaan intu zei gubuur mubeyyaDiin. tabeyyin jamiila min barra, laakin hiya min juwwa malyaana viDaam an naas al maatu wa kullu wasaaxa. ²⁸Zei da, intu kamaan min barra bitbeyyinu zei al baarriin le_n naas, wa laakinnakum min juwwa malyaniin min nifaag, wa vamaal baTTaal.

²⁹Huzn leekum, yaa muvalliimiin al gaanuun, al manaafigiin! Vashaan intu tabnu gubuur al anbiya wa tazeyyinu_l maHallaat al yadfinu fiihu_l baarriin. ³⁰Wa taguulu, Iza niHna kunna vishna fi aiyaam abahaatna, niHna maa kunna sharakna mavaahum fi_d damm aj jara min al anbiya. ³¹Kida, intu tash-hadu

vala nufuuskum 'innakum awlaad an naas al katalu_l anbiya. ³²Kida, amlu intu giyaas zanb abahaatkum. ³³Yaa dabaayib, yaa awlaad al *Hayyaat, keef bitahrabu min Hukm jahannam? ³⁴Valashaan da, arassil leekum anbiya wa naas faahmiin wa muvalliimiin al gaanuun. Wa bavD minnahum intu bitaktuluuhum wa bitaSlubuuhum, wa bavD minnahum bitajliduuhum fi biyuut ar Rabb wa bitaTruduuhum min balad le balad. ³⁵Wa kida, kullu damm al baariin aj jara vala_l arD biji valeekum, min damm Haabiil al baarr le damm Zakariyya ibn Baraxiyya al intu kataltuuhu been al maHall al gudduus

*Hayya, Hayyaat: dabiib.

43

MATTA 23:36

wa maHall ad DabiiHa. ³⁶Aguul leekum al Hagg, kullu da biji vala naas az zaman da.

³⁷Yaa Uurushaliim, yaa Uurushaliim, al bitaktul al anbiya wa_l bitarmi Hijaara foog an naas al murassaliin leekum. Kam marra kunta vaawiz alimm awlaadik, zei maa aj jidaada talimm aj jana bitaava tiHit jinHeeha. Wa laakin intu abeetu. ³⁸Shuufu! Beetkum bikuun xarbaan. ³⁹Aguul leekum, intu maa bitshuufuuni taani lighaayat maa taguulu, Mubaarak huwa al biji b_ism ar Rabb."

VALAAMAAT AAXIR AZ ZAMAN

24 Wa Yasuuv marag wa kaan maashi min al heekal. Wa talaamiizu garrabu leehu vashaan yawarruuHu bunaa_l heekal. ²Wa radda valeehum wa gaal, "Bitshuufu kullu deel mush kida? Aguul leekum al Hagg, maa bixallu hina Hajar vala Hajar al maa birmuuhu."

³Wa wakit kaan gaavid vala Jabal az Zeetuun, talaamiizu garrabu leehu baraahum wa gaalu, "Kallimna, al Haaja di bitkuun miteen? Wa shinu al valaama at tawarriina inta bitaji, wa_z zaman da bixlaS?" ⁴Wa Yasuuv radda wa gaal leehum, "Xallu baalkum vashaan waaHid maa bighishshkum. ⁵Vashaan naas kutaar biju b_ismi wa yaguulu, Ana huwa_l MasiiH, wa yaghishshu naas kutaar. ⁶Bitasmavu be Huruub wa xabar Huruub. Shuufu vashaan maa takuunu xaayifiin. Laazim al Haajaat di taHSal. Wa laakin aaxir ad dunya lissav maa ja. ⁷Vashaan balad taguum vala balad, wa mamlaka vala mamlaka. Wa bikuunu fih juuv wa zalaazil fi bavD al maHallaat. ⁸Wa laakin kullu da bidaayat al awjaav.

⁹Bavdeen hum bisallimuukum le_D Diig, wa biktuluukum. Wa kullu naas ad dunya biyakrahuukum vashaan ismi. ¹⁰Fi_l wakit da, naas kutaar bixallu sikkat ar Rabb, wa bisallimu bavDahum bavD le_l vadu, wa bikrahu_t taanyiin. ¹¹Wa anbiya kaDDaabiin katiiriin biguumu wa yaghishshu katiiriin. ¹²Wa vashaan ash sharr biziid, maHabbat al katiiriin bitkuun baarDa. ¹³Wa laakin huwa_l bitHammal lighaayat aaxir ad dunya, huwa bixlaS. ¹⁴Wa bibashshiru be bishaarat al malakuut di fi_d dunya kullaha, vashaan shahaada le kullu naas ad dunya. Wa bavdeen aaxir ad dunya biji.

¹⁵Vala kida, bitshuufu_l Haaja al makruuHa_t taxrab, waagfa fi_l maHall al magaddas. An nabi Daaniyaal itkallam vannu. (Xalli_z zool al yagra al

kalaam da yafham!) ¹⁶Fi_l waktu da xalluum al fi Yahuudiyya *yahrabu le_j jibaal. ¹⁷Wa_z zool al bikuun barra min al beet, maa yadxul vashaan

*harab, yahrab: yajri min al xaTar. (Al kilma "huruub," hiya min al kilma di.)

44

MATTA 24:38

yashiil aiya Haaja min beetu. ¹⁸Wa_l fi_z ziraava, maa yarjav le wara vashaan yaaxud hiduumu. ¹⁹Wa huzn le_l haamiliin wa_l yaraDDivu aTfaalum fi_l aiyaam diik. ²⁰Wa sallu vashaan huruubkum rnaa bikuun fi_l xariif, wa laa fi_s sabit. ²¹Vashaan aD Diig bikuun shadiid xaaliS. Maa kaan fih Diig zeii da min waktu Allaah xalag ad dunya lighaayat hassav. Wa maa bikuun fih taani marra abadan. ²²Iza hu maa gaSSar al aiyaam diik maa fih waaHid yakuun muxallaS. Wa laakin vashaan al muxtaariin, al aiyaam diik bitkuun giSaira. ²³Fi_l waktu daak, iza aiya waaHid biguul leekum, Shuufu! Ahu da_l MasiiH! walla, Huwa hinaak! maa taSaddiguuhu. ²⁴Vashaan *MusaHa kaDDaabiin wa anbiya kaDDaabiin biguumu, wa yavmilu valaamaat vaZiima wa vajaayib, fishaan yaghishshu Hatta_n naas al muxtaariin, iza da kaan mumkin. ²⁵Shuufu! gulta leekum gubbaal maa HaSal. ²⁶Vashaan da, iza hum biguulu leekum, Hu fi_l xala, maa tamrugu. Walla, Ahu da, fi juwwa_l beet da, maa taSaddigu. ²⁷Vashaan zeii maa al barg yaji min ash sharg wa yalmav le_l gharb, Ibn al insaan biji zeii da kamaan. ²⁸Fi_l maHall al fiihu jism meyyit, aS Suguur bilimmu.

²⁹Tawwaali bavd Diig al aiyaam diik,

Ash shamish bitkuun Dulumma,
wa_l gamar maa bididi nuuru.
An nijuum bigavu min as sama,
wa guwwaat as sama bithizzu.

³⁰Wa fi_l waktu daak, valaamat Ibn al insaan bitaZhar fi_s sama, wa kullu gabaayil ad dunya bibku. Wa bishuufu Ibn al insaan jaai vala saHaab as sama, be guwwa wa majd vaZiim. ³¹Wa hu birassil malaaiikat be buug vindu soot vaali. Wa hum bilimmu muxtaariinu min al arbava arkaan, min ash sharg le_l gharb.

³²Itvallamu_l masal min shajarat at tiin. Lamma furuuva tabtadi takuun xaDra, wa waraga taTlav, intu vaarfiin al xariif gariib. ³³Zei da intu kamaan, lamma tashuufu da kullu, bitavrifu huwa gariib, vala_l baab. ³⁴Aguul leekum al Hagg, az zaman da maa bifuut lighaayat maa takuun kullu di. ³⁵As sama wa_l arD bifuutu, wa laakin kalaami maa bifuut abadan.

³⁶Wa laakin al yoom daak wa_s saava diik maa fih waaHid yavrifu. Wa laa malaaiikat as sama, wa laa_l Ibn, laakin al Abu bass. ³⁷Wa zeii maa kaanat fi aiyaam NuuH, bikuun kida fi_l aiyaam lamma Ibn al insaan biji. ³⁸Vashaan

*MasiiH, MusaHa

45

MATTA 24:38

fi_l aiyaaam gubbaal al mooya ghaTTat ad dunya, kaanu yaaklu wa yashrabu, yitzawwaju wa yazawwiju, lighaayat al yoom al fiihu Nuuh daxal al murkab. ³⁹Wa maa virfu Haaja lighaayat al mooya ghaTTat ad dunya wa axad kulluhum. Bikuun zeI da lamma Ibn al insaan biji. ⁴⁰Fi_l. wakit da, raajleen bikuunu fi_z ziraava. Biyaaxudu_l waaHid, wa bixallu_t taani. ⁴¹Marateen yaT-Hanu vala_l murHaaka. Biyaaxudu_l waaHda, wa bixallu_t taanya. ⁴²Valashaan kida, xallu baalkum, vashaan intuu maa vaarfiin al yoom ar Rabb bitaavkum biji. ⁴³Laakin avrifu da. Iza siid al beet kaan virif as saava al Haraami kaan biji fiiha, hu kaan xalla baalu, wa maa xallaahu yadxul beetu be_l guwwa. ⁴⁴Valashaan kida, kuunu intuu kamaan jaahiziin. Vashaan Ibn al insaan biji fi saava intuu maa taftakiru.

⁴⁵Kida, minu huwa_l xaddaam al amiin ash shaatir, iza siidu vamalu wakiil vala xaddaamiinu vashaan biddiihum al akil bitaavum fi_l wakit al mazbuuT? ⁴⁶Mubaarak al xaddaam daak, iza siidu bilgaahu yavmil kida lamma biji. ⁴⁷Aguul leekum al Hagg, hu biyavmilu wakiil vala kullu maalu. ⁴⁸Wa laakin iza al xaddaam daak baTTaal, hu yaguul fi galbu, Siidi yit'axxar. ⁴⁹Wa yabtadi yaDrub al xaddaamiin al bishtaghilu mavaahu, wa yaakul wa yashrab mava_s sakraaniin. ⁵⁰Wa siid al beet biji fi yoom hu maa yantaZiru, wa fi saava hu maa yavrifa. ⁵¹Wa hu yajlidu shadiid, wa yaxuTTu mava_l manaafigiin. Hinaak bikuun al bika wa vaDD as sinuun.

MASAL AL VASHARA BANAAT

25 Fi_l wakit da, malakuut as sama bikuun zeI vashara banaat axadu lambaatum, wa mashu yagaabilu_l variis. ²Xamsa minnahum baliidaat, wa xamsa minnahum shaatraat. ³Kida, lamma al baliidaat axadu lambaatum, maa axadu jaaz mavaahum. ⁴Wa laakin ash shaaTraat axadu jaaz fi vilba mava lambaatum. ⁵Wa_l variis it'axxar, wa kullahum bigu tavbaanaat wa naamu. ⁶Wa fi nuSS al leel, kaan fih kooraak, Ahu da_l variis! Tavaalu gaabiluuhu. ⁷Bavdeen kull al banaat gaamu wa jahhazu lambaatum. ⁸Al baliidaat gaalu le_sh shaaTraat, Addu leena min jaazkum, vashaan lambaatna bimuutu. ⁹Wa laakin ash shaaTraat gaalu leehum, Laa, yimkin maa bikuun kifaaya leena wa leekum kamaan. Wa laakin amshu le_t tujjaar, w_ishtaru le_nufuuskum. ¹⁰Wa wakit maa mashu yashtaru, al variis wiSil. Wa_l banaat aj jaahizaat, daxalu mavaahu le_l viris. Wa_l baab kaan magfuul. ¹¹Bavdeen at taanyaat jo kamaan, wa gaalu, Yaa saiyid, yaa saiyid, aftaH leena! ¹²Wa laakin hu radda valeehum wa gaal, Agguul leekum al Hagg, ana maa

MATTA 25:34

vaarifkum. ¹³Vashaan da, xallu baalkum, vashaan intuu maa vaarfiin al yoom walla_s saava.

MASAL AT TALAATA XADDAAMIIN

¹⁴Vashaan bikuun zeI raajil masaafir. Wa naada xaddaamiinu wa sallam leehum amwaalu. ¹⁵Wa adda le waaHid, xumsumiyyat jineeh. Wa le taani miiteen jineeh, wa le taani miyyat jineeh, zeI maa kullu waaHid vindu gudra. Bavdeen hu saafar. ¹⁶Wa huwa_l gibil al xumsumiyyat jineeh masha Tawwaali, wa ishtara wa taajar beehu, wa zaadu be xumsumiyyat jineeh

taani. ¹⁷Wa kida, al axad al miiteen jineeh zaadu be miiteen taani. ¹⁸Wa laakin al axad al miyyat jineeh, masha wa Hafar fi_l arD wa dass fiDDat siidu. ¹⁹Wa bavD wakit Tawiil, siid al xaddaamiin deelaak rajav wa vamaal al Hisaab mavaahum. ²⁰Wa_l axad al xumsumiyyat jineeh garrab leehu wa jaab xumsumiyya taanya wa gaal, Yaa saiyid, sallamta leiya xumsumiyyat jineeh. Wa ahi di xumsumiyya taanya al ana zidta fooga. ²¹Wa siidu gaal leehu, Vamalta kwaiyis, yaa_l xaddaam aT Taiyib al amiin. Kunta amiin fi_l galiil. Kida bavmilak mas'uul vala_l katiir. Adxul le faraH siidak. ²²Bavdeen al axad al miyyateen jineeh garrab leehu wa gaal, Yaa saiyid, sallamta leiya miiteen jineeh. Ahi di miiteen taanya al ana zidta fooga. ²³Wa siidu gaal leehu, Vamalta kwaiyis, yaa_l xaddaam aT Taiyib al amiin. Kunta amiin fi_l galiil. Kida bavmilak mas'uul vala_l katiir. Adxul le faraH siidak. ²⁴Bavdeen al gibil al miyyat jineeh garrab leehu kamaan, wa gaal, Yaa saiyid, virifta inta raajil shadiid, wa tagTav fi_l maHall al inta maa zaravta fiihu, wa talimm fi_l maHall al inta maa rameet fiihu_t teeraab. ²⁵Kida, ana kunta xaayif, wa masheet wa dasheet al miyyat jineeh fi_l arD. Shuuf, ahu da Haggak. ²⁶Wa siidu radda valeehu wa gaal, Yaa_l xaddaam ash sharriir al kaslaan! (?) Virifta ana bagTav fi_l maHall al ana maa zaravta fiihu, wa balimm fi_l maHall al ana maa rameet fiihu_t teeraab? ²⁷Vashaan da, kaan laazim inta tasallim fiDDati le_l bank, vashaan lamma ana jiiit, kunta gibiltaha mava *ribiH. ²⁸Uxdun minnu_l miyyat jineeh, wa addiihu le_l vindu_l alf jineeh. ²⁹Vashaan le kullu waaHid al vindu, yadduuhu, wa bikuun leehu katiir. Wa laakin al maa vindu, biyaaxudu minnu al vindu. ³⁰Wa laakin al xaddaam al baTTaal, armuuhu le D Dulumma al fih barra. Hinaak bikuun al bika wa vaDD as sinuun.

AL XIRFAAN WA_L GHANAM

³¹Lamma Ibn al insaan biji fi majdu, wa kull al malaaiika mavaahu, fi_l wakit daak biyagvud vala kursi majdu. ³²Wa kullu naas ad dunya bitlimmu giddeemu. Wa hu bifarrigum waaHid min at taani, ze maa ar raavi yafarrig al xirfaan min al ghanam. ³³Wa bixuTT al xirfaan van yamiinu, wa_l ghanam van ash shimaal. ³⁴Bavdeen al Malik biguul le_n naas al fi yamiinu, Tavaalu,

*ribiH: al faaida al yaaxuduuhu min at tijaara.

yaa mubaarakiin min Abuui. Uxud al malakuut al majahhaz leekum min bidaayat ad dunya. ³⁵Vashaan ana kunta javaan, wa intu addeetuuni akl. Kunta vaTshaan, wa addeetuuni shiraab. Kunta ghariib, wa vazamtuuni le biyuutkum. ³⁶Maa kaan vindi hiduum, wa intu labbistuuni. Kunta vaiyaan, w_intu zurtuuni. Kunta fi_s sijin, w_intu jiiitu leiya. ³⁷Bavdeen al baarriin biguulu leehu, Yaa Rabb, miteen shufnaak javaan wa addeenaak akl? Walla miteen kunta vaTshaan wa addeenaak shiraab? ³⁸Wa miteen shufnaak ghariib, wa vazamnaak? Wa miteen shufnaak biduun hiduum wa addeenaak hiduum? ³⁹Wa miteen shufnaak vaiyaan walla fi_s sijin wa jiina leek? ⁴⁰Wa_l Malik birudd wa biguul leehum, Aguul leekum al Hagg, ze maa intu vamaltuuhu le waaHid min axwaani deel al asghar, vamaltuuhu leiya. ⁴¹Bavdeen hu biguul le_n naas fi shimaalu, Amshu minni, yaa malvuuniin, le_n naar al abadiyya al majahhaza le Ibiis wa malaaiikatu. ⁴²Vashaanni kunta javaan, wa intu maa addeetuuni akl. Kunta vaTshaan, wa maa

addeetuuni shiraab. ⁴³Kunta ghariib, w_intu maa vazamtuuni. Kunta varyaan, wa maa labbistuuni. Kunta vaiyaan wa fi_s sijn wa maa jiitu tazuruuni. ⁴⁴Wa bavdeen hum kamaan biruddu wa biguulu leehu, Yaa Rabb, miteen shufnaak javaan walla vaTshaan? Walla miteen kunta ghariib, walla varyaan, walla vaiyaan, walla fi_s sijn wa maa saavadnaak? ⁴⁵Wa bavdeen hu biguul leehum, Aguul leekum al Hagg, ze i maa intu maa vamaltuuhu le waaHid min al aSghar deel, maa vamaltuuhu leiya. ⁴⁶Bavdeen deel bimshu le_j jiza al abadiyya, wa laakin al baarriin bimshu le_l Hayaat al abadiyya."

AT TARTIIB DIDD YASUUV

26 Bavd maa Yasuuv kammal kull al kalaam da, gaal le talaamiizu, ²"Intu vaarfiin *Viid al FiSaH yakuun bavd yoomeen, wa bisallimu Ibn al insaan vashaan yaSlubuuhu."

³Bavdeen al gusus al kubaar wa shuyuux an naas itlammu fi beet ra'iis al gusus al yasammuuhu Gayaafa. ⁴Wa itkallamu mava bavD vashaan yagbuD vala Yasuuv be_s sirr wa yaktuluuhu. ⁵Wa laakin gaalu, "Mush fi wakit al viid, vashaan yimkin takuun fih fitna been an naas."

MAS_AT YASUUV FI BEETVANYA

⁶Wa lamma Yasuuv kaan fi Beetvanya fi beet Simvaan al vindu_j jizaam, ⁷mara garrabaT leehu vindaha gizaaza min ruxaam, fiha riiHa ghaalya jiddan. Wa kabbata vala raasu wakit maa kaan gaavid fi_T Tarabeeza. ⁸Wa laakin lamma_t talaamiiz shaafu da, bigu zavlaaniin wa gaalu, "Le shinu hiya tawaddir ar riiHa di? ⁹Vashaan kaan mumkin yabiivu_r riiHa di be guruush

*Viid al FiSaH: Al viid vashaan yitzakkaru keef al Yahuud maragu min MaSr be guwwat Allaah.

MATTA 26:29

katiir wa yadduuha le_l masaakiin." ¹⁰Wa laakin Yasuuv virif, wa gaal leehum, "Le shinu tatavvibu_l mara? Vashaan hiya vamat leiya vamaal jamiil. ¹¹Vashaan al masaakiin mavaakum fi kullu wakit, wa laakin ana maa bakuun mavaakum fi kullu wakit. ¹²Lamma hiya kabbat ar riiHa di vala jismi, vamatata vashaan tajahhizni vashaan yadfinuuni. ¹³Aguul leekum al Hagg, fi kullu maHall al yabashshiru be_l injiil da fi_d dunya kullu, bixabbiru kamaan be_l hiya vamatata vashaan yitzakkaruHa."

¹⁴Bavdeen, waaHid min al iTnaashar, al yasammuuhu Yahuuza IsxariyuuTi, masha le_l gusus al kubaar, ¹⁵wa gaal leehum, "Intu raDyaaniin tadduuni shinu, wa ana basallimu leekum?" Wa hum Hasabu leehu talaatiin Hittat fiDDa. ¹⁶Wa min al wakit daak, hu kaan bifattish vala furSa vashaan yasallimu.

AL VASHA_R RABBAANI

¹⁷Wa fi_l yoom al awwal min *Viid al FaTiir, at talaamiiz garrabu le Yasuuv wa gaalu, "Ween inta vaawizna najahhiz leek vashaan inta bitaakul fiihu_l FiSaH?" ¹⁸Wa gaal leehum, "Amshu le_l madiina le fulaan, wa guulu leehu, Al muvallim yaguul, Wakti gariib. Basawwi Viid al FiSaH mava talaamiizi fi beetak." ¹⁹Wa_t talaamiiz vamaalu ze i maa Yasuuv amarum, wa jahhaz al FiSaH.

²⁰Wa fi_1 misa, Yasuuv kaan gaavid fi_T Tarabeeza mava_1 iTnaashar talaamiiz. ²¹Wa wakit maa kaanu yaaklu, hu gaal, "Aguul leekum al Hagg. Waahid minnakum bisallimni." ²²Wa hum bigu haznaaniin jiddan. Wa kullu waaHid ibtada yaguul leehu, "Maa ana, mush kida, yaa Rabb?" ²³Wa radda wa gaal leehum, "Az zool ad daxal iidu fi_S SaHan mavaai, huwa bisallimni." ²⁴SaHiiH, Ibn al insaan maashi, ze i maa maktuub vannu. Laakin Huzn le_z zool daak al yasallim Ibn al insaan. Kaan aHsan le_z zool daak iza maa kaan mawluud." ²⁵Yahuuza as sallamu gaal leehu, "Maa ana, mush kida, yaa Rabb?" Gaal leehu, "Inta gulta."

²⁶Wa wakit maa kaanu yaaklu, Yasuuv axad veesh wa baarak wa kassaru wa addaahu le_t talaamiiz wa gaal, "Uxdu, uklu, da huwa jismi." ²⁷wa axad kubbaaya. Wa bavD maa shakar Allaah, addaaha leehum wa gaal, "Ashrabu minnaha kullakum." ²⁸Vashaan da huwa dammi le_l ittifaag aj jadiid, al yitdaffag le naas katiiriin vashaan yaghfir al xaTaaya. ²⁹Wa aguul leekum, min hassav ana maa bashrab taani min mooyat al vinab di, lighaayat al yoom daak al ana bashraba mavaakum jadiid fi malakuut Abuui."

*Viid al FaTiir: Viid al Veesh al Biduun Xamiira.

49

MATTA 26: 30

³⁰Wa bavD maa rattal tartiila, maragu le Jabal az Zeetuun. ³¹Bavdeen Yasuuv gaal leehum, "Kullukum bitagavu al leela di vashaanni. Vashaan maktuub, Ana baDrub ar Raavi, wa xirfaan al muraah yitsHattatu." ³²Wa laakin bavD maa baguum, bamshi giddaamkum le_j Jaliil." ³³Wa BuTrus radda wa gaal leehu, "Iza kullahum yagavu vashaanak, ana maa bagav abbadan." ³⁴Yasuuv gaal leehu, "Aguul leek al Hagg, Fi_1 leela di, gabl maa ad diik yakoorik, inta bitankirni talaata marraat." ³⁵Wa BuTrus gaal leehu, "Iza ana laazim amuut mavaak, ana maa bankirak." Wa kull at talaamiiz gaalu kida kamaan.

JETSEEMAANI

³⁶Bavdeen, Yasuuv ja mavaahum le maHall yasammuuhu Jetseemaani. Wa gaal le_t talaamiiz, "Agvudu hina wa ana bamshi hinaak wa baSalli." ³⁷Wa axad mavaahu BuTrus wa waladeen Zabadi, wa ibtada yakuun Haziin wa yafakkir katiir. ³⁸Bavdeen gaal leehu, "Nafsi Haziina jiddan Hatta_l moot. Istannu hina w_aHrasu mavaai." ³⁹Wa bavdeen masha giddaam shwaiya, wa wagav vala washshu wa Salla wa gaal, "Yaa Abuui, iza mumkin, xalli_sh shi at tagiil da al biji leiya yafuut minni. Wa laakin maa ze i maa ana vaawiz, laakin ze i maa inta vaawiz." ⁴⁰Wa ja le_t talaamiiz wa ligaahum naayimiin. Wa gaal le BuTrus, "Kida, maa kuntu tagdaru taHrasu mavaai saava waaHda?" ⁴¹AHrasu wa Sallu, vashaan maa tadxulu fi tajriba. Be_l Hagg ar ruuH raDyaan, laakin aj jism Daviif." ⁴²Wa masha marra taanya wa Salla wa gaal, "Yaa Abuui, iza maa fih Tariiga taanya, illa agbal ash shi at tagiil da, ana raDyaan be_l inta vaawiz tajiib valeiya." ⁴³Wa ja taani wa ligaahum naayimiin, vashaan vuyuunum kaanat tagiila. ⁴⁴Wa xallaahum marra taanya, wa masha wa Salla taalit marra wa gaal nafs al kalaam. ⁴⁵Bavdeen ja le_t talaamiiz wa gaal leehum, "(?) Intu lissav naayimiin wa *tistariiHu? Shuufu, as saava gariiba al fiha yasallimu Ibn al insaan le iideen al xaaTyiin. ⁴⁶Guumu, namshi. Shuufu, huwa_l yasallimni

garrab." ⁴⁷Wa wakit maa huwa lissav yitkallam, Yahuuza, waaHid min al iTnaashar, wiSil. Wa jamaava katiira kaanu mavaahu shaayliin suyuuf wa vaSaayaat, murassaliin min al gusus al kubaar wa shuyuux an naas. ⁴⁸Wa huwa as sallam Yasuuv kaan addaahum valaama, wa gaal, "Al ana basalhm valeehu salaam shadiid, da huwa. Amsikuuhu." ⁴⁹Wa huwa Tawwaali garrab le Yasuuv, wa gaal, "As salaam, yaa Saiyidi." Wa sallam valeehu salaam shadiid. ⁵⁰Wa Yasuuv gaal leehu, "Yaa SaaHbi, inta jiiit hina le shinu?" Bavdeen hum garrabu leehu wa xaTTu iideehum vala Yasuuv wa masakooHu. ⁵¹Wa shuuf, waaHid min deel al kaanu mava Yasuuv madda iidu, wa salla seefu, wa Darab vabd ra'iis al gusus, wa gaTav aDaanu. ⁵²Bavdeen Yasuuv

*istaraah, yistariiH: yaaxud raaha.

50

MATTA 26:75

gaal leehu, "Rajjiv seefak fi maHallu. Vashaan kull al biyaaxudu_s seef bimuutu be_s seef. ⁵³Taftakir ana maa bagdar aTlub min Abuui? Wa hu Tawwaali birassil leiya aktar min iTnaashar firga min al malaaika. ⁵⁴Laakin keef bitimm al maktuub fi_l Kutub al biguulu 'innu laazim bikuun kida?" ⁵⁵Fi_s saava diik, Yasuuv gaal le_j jumuuv, "(?)Jiitu be suyuuf wa vaSaayaat vashaan tagbuDu valeiya zeii maa ana Haraami? Kullu yoom kunta gaavid fi_l heekal bavallim an naas, wa intuu maa masaktuuni. ⁵⁶Wa laakin kullu da HaSal vashaan bitakmal Kutub al anbiya." Bavdeen kull al talaamiiz xalloohu wa harabu.

GIDDAEM RA'IIS AL GUSUS

⁵⁷Bavdeen hum al gabaDu vala Yasuuv gaadoohu le Giyaafa ra'iis al gusus, fi_l maHall al itlammu fiihu muvalliimiin al gaanuun wa_sh shuyuux. ⁵⁸Wa laakin BuTrus tibivu min baviid, lighaayat Hoosh ra'iis al gusus. Wa daxal juwwa wa gavad been al Hurraas vashaan yashuuf al aaxir. ⁵⁹Wa_l gusus al kubaar wa_l majlis kullu, kaanu yaTlubu shahaada kaDDaaba vala Yasuuv vashaan yaktuluuhu. ⁶⁰Laakin maa ligooha, mava 'innu shaahidiin kaDDaabiin katiiriin garrabu leehu. Laakin fi_l aaxir, itneen garrabu leehu ⁶¹wa gaalu, "Az zool da gaal, Ana bagdar axrab heekal Allaah, wa abniihu fi talaatat aiyaaam." ⁶²Wa ra'iis al gusus gaam wa gaal, "Maa tarudd valeehum Haaja? Shinu da an naas deel yash-hadu valeek?" ⁶³Wa laakin Yasuuv sakat. Wa ra'iis al gusus gaal leehu, "Aamurak 'an taHlif be Allaah al Hai, guul leena iza inta al MasiiH, Ibn Allaah." ⁶⁴Yasuuv gaal leehu, "Inta gulta. Wa kamaan, aguul leekum, bavdeen bitshuufu Ibn al insaan gaavid van yamiin al Gudra, wa jaai vala saHaab as sama." ⁶⁵Bavdeen ra'iis al gusus sharraT hiduumu wa gaal, "Hu gaal kalaam baTTaal vala_r Rabb. NiHna vaawiziin shuhuud taanyiin le shinu? Shuufu! Intu simivtu kalaamu_l baTTaal vala_r Rabb. ⁶⁶Fikrakum shinu?" Hum raddu wa gaalu leehu, "Hu yistahigg al moot." ⁶⁷Bavdeen bazagu fi washshu wa Daraboohu shadiid. Wa bavD minnahum daggoohu be iidum, ⁶⁸wa gaalu, "It nabba, yaa_l MasiiH, minu da aD Darabak?"

BUTRUS YANKUR YA*SUUV

⁶⁹Wa BuTrus kaan gaavid barra fi_l Hoosh. Wa xaddaama garrabaT leehu wagaalat, "Inta kamaan kunta mava Yasuuv aj Jaliili." ⁷⁰Wa laakin hu nakar giddaam kullahum wa gaal, "Maa bavrif al inti taguuli." ⁷¹Wa lamma masha barra gariib min al baab, xaddaama taanya shaafatu, wa gaalat le_l kaanu

hinaak, "Az zool da kaan mava Yasuuv an NaaSiri." ⁷²Wa kamaan nakar be Halaf, "Ana maa vaarif ar raajil." ⁷³Wa bavD shwaiya al waagfiin hinaak garrabu wa gaalu le BuTrus, "Be l Hagg, inta kamaan waaHid minnahum, vashaan kalaamak yawarriiHu." ⁷⁴Bavdeen biga yalvan wa yaHlif, "Ana maa vaarif ar raajil." Wa Tawwaali ad diik koorak. ⁷⁵Wa BuTrus itzakkar al kalaam

51

MATTA 26:75

al gaal leehu Yasuuv, "Gubbaal ad diik yakoorik, bitankirni talaata marraat." Wa marag barra wa baka bika murr.

YAHUUZA YASHNUG NAFSU

27 Wa fi_S SabaaH, kull al gusus al kubaar wa shuyuux an naas itkallamu mava bavD Didd Yasuuv vashaan yaktuluuhu. ²Wa rabaTooHu wa saagoohu wa sallamoohu le BiilaaTus al mudiir. ³Wa lamma Yahuuza, huwa_s sallamu, shaaf 'innahum Hakamu valeehu, it'assaf, wa rajjav at talaatiin Hitta min al fiDDa le_l gusus al kubaar wa_sh shuyuux, ⁴wa gaal, "Vamalta xaTiyya vashaan sallamta raajil biduun ghalaT." Gaalu, "Maalkum wa maalna? Inta_l mas'uul." ⁵Wa rama_l fiDDa fi_l heekal, wa marag wa shanag nafsu. ⁶Wa laakin al gusus al kubaar axadu_l fiDDa wa gaalu, "Maa be_l gaanuun naxuTTa fi_l xaziina, vashaan hiya taman damm." ⁷Vashaan da, itkallamu mava bavD, w_ishtaru beehu ziraava daggaag al buraam, vashaan yadfin fiihu_l ghariibiin. ⁸Vashaan da, yasammu_z ziraava di, "Ziraavat aD Damm" lighaayat al yoom da. ⁹Fi_l wakit daak, tamma kalaam an nabi Irmiya lamma gaal, "Wa axadu_t talaatiin Hitta min al fiDDa. Da at taman an naas Israa'iil xaTTu valeehu. ¹⁰Wa addooha le ziraavat daggaag al buraam, zei maa ar Rabb amarni."

YASUUV GIDDAAM BIILAATUS

¹¹Wa Yasuuv gaam giddaam al mudiir. Wa_l mudiir sa'alu wa gaal, "Inta Malik al Yahuud?" Wa Yasuuv gaal, "Inta taguul." ¹²Wa laakin lamma_l gusus al kubaar wa_sh shuyuux kaanu yashtaku valeehu, maa radda valeehum Haaja. ¹³Bavdeen BiilaaTus gaal leehu, "Maa bitasmav kam Haaja yash-hadu valeek?" ¹⁴Laakin hu maa radda valeehu wa laa van kilma waaHda. Wa_l mudiir istaghrab jiddan.

¹⁵Wa kaan fih tartiib fi l viid. Al mudiir kaan bifikk waaHid maHbuus. Wa_n naas ixtaaru_l hum daayiriinu. ¹⁶Wa fi_l wakit daak, kaan vindahum waaHid maHbuus mavruuf le kull an naas. W ismu Baraabaas. ¹⁷Valashaan kida, lamma_n naas itlammu. BiilaaTus gaal leehum, "Intu vaawiziini afikk leekum minu? Baraabaas? walla Yasuuv al yasammuuhu_l MasiiH." ¹⁸Vashaan virif 'innahum sallamoohu min al Hasad. ¹⁹Wa kamaan, wakit maa kaan gaavid vala kursi_l Hukm, maratu rassalat leehu wa gaalat, "Maa tavmil aiya Haaja le_r raajil al baarr da. Vashaan vazzabta katiir fi Hilm an nahaar da fishaannu." ²⁰Wa_L gusus al kubaar wa_sh shuyuux itkallamu mava_n naas lighaayat maa ittafagu yaTlubu Baraabaas wa yaktulu Yasuuv. ²¹Wa_l mudiir gaal leehum taani marra, "Yaatu min al itneen vaawiziini afikk leekum?" Wa gaalu, "Baraabaas." ²²BiilaaTus gaal leehum, "Vala kida, bavn mil shinu be Yasuuv al yasammuuhu_l MasiiH?" Wa kullahum gaalu, "ASlubuuHu."

²³Wa hu gaal, "Le shinu? Xatiyyatu shinu?" Laakin kooraku aktar wa gaalu, "ASlubuuhu."

²⁴Wa lamma BiilaaTus shaaf kalaamu maa vamaal Haaja, wa laakin dawsha kaanat tabtadi, axad mooya wa ghassal iideehu giddaam aj jamav, wa gaal, "Ana maa mas'uul min damm ar raajil da. Shuufu intu baraakum." ²⁵Wa kull an naas gaalu, "Dammu valeena wa vala awlaadna!" ²⁶Bavdeen hu fakka Baraabaas, wa jalad Yasuuv, wa sallamu vashaan yaSlubuuhu.

²⁷Bavdeen vasaakir al mudiir axadu Yasuuv le beet al mudiir, wa lammu kullu_l vasaakir giddaamu. ²⁸Wa sHaalu minnu hiduumu wa labbasoohu jallabiyya Hamra, ²⁹wa vamaal taaj min shook wa xaTToohu vala raasu, wa xaTTu vaSaaya fi iidu_l yamiin. Wa rakavu giddaamu wa DiHiku valeehu wa gaalu, "As salaam, yaa Malik al Yahuud!" ³⁰Wa bazagu valeehu, wa axadu_l vasaaya, wa Daraboohu vala raasu. ³¹Wa bavD maa DiHiku valeehu, sHaalu minnu_j jallabiyya, wa labbasoohu hiduumu, wa gaadoohu barra vashaan yaSlubuuhu.

YASUUV VALA_S SALIIB

³²Wa wakit maa kaanu maashiin, ligu zool Geirawaani, ismu Simvaan. Wa axadoohu be guwwa vashaan yashiil Saliibu. ³³Wa lamma jo le maHall yasammuuhu Juljuta, yavni, maHall jumjuma ³⁴addoohu xamra vashaan yashraba, malaxbaTa be Haaja murra. Wa laakin lamma Daaga, aba yashraba. ³⁵Wa bavD maa Salaboohu, gasamu hiduumu beenu be_l gurav. ³⁶Bavdeen gavadu wa Harasoohu hinaak. ³⁷Wa xaTTu *shakwaahu foog raasu al maktuuba valeeha, "Da huwa Yasuuv, Malik al Yahuud." ³⁸Wa itneen Haraamiyya inSalabu mavaahu, waaHid van al yamiin wa waaHid van ash shimaal. ³⁹Wa_l maarriin be_s sikka shatamoohu, wa hazzu ruuseehum, ⁴⁰wa gaalu, "Inta al bitaxrab al heekal wa bitabniihu fi talaatat aiyaam, xalliS nafsak. Iza inta Ibn Allaah, anzil min as Saliib." ⁴¹Wa kida kamaan, al gusus al kubaar DiHiku valeehu, hum, wa muvalliimiin al gaanuun, wa_sh shuyuux, ⁴²wa gaalu, "Hu xallaS naas taanyiin, wa laakin hu maa yagdar yaxalliS nafsu. Huwa Malik Israa'iil! Xalliihu yanzil hassav di min as Saliib, wa niHna naSaddig beehu. ⁴³Hu Saddag be Allaah. Xalli Allaah yaxalliSu hassav iza huwa yaHibbu, vashaan hu gaal, Ana Ibn Allaah." ⁴⁴Wa_l Haraamiyya al kaanu maSluubiin mavaahu shatamoohu zeid da kamaan.

MOOT YASUUV

⁴⁵Wa min as saava iTnaashar, kaanat fih Dulumma fi kull al arD lighaayat as saava talaata. ⁴⁶Wa_s saava talaata tagriiban, Yasuuv koorak be Soot vaali, wagaal, "lili, lili, lama shabgtani?" yavni, "Ilaahi, Ilaahi, le shinu xalleetni?"

*shakwa: al Haaja al yaguul keef huwa ghalTaan.

⁴⁷Wa bavD min an naas al kaanu waagfiin hinaak, lamma simivoohu, gaalu, "Ar raajil da yanaadi Iiliyya." ⁴⁸Wa Tawwaali waaHid minnahum jara wa axad sifinja wa mala'a be xall, wa xaTTaaha vala vasaaya Tawiila, wa addaaha leehu vashaan yashrab. ⁴⁹Wa laakin at taanyiin gaalu, "Xalliuhu, nashuuf iza Iiliyya biji yaxalliSu." ⁵⁰Wa Yasuuv koorak taani marra be Soot vaali, wa sallam ruuHu.

⁵¹Wa shuuf! *sitaarat al heekal itsharraT le itneen, min foog le tiHit. Wa_l arD ithazzat, wa_l Hujaar itkassaru. ⁵²Wa_l gubuur kamaan infataHu, wa katiir min ajsaam al gididiisiin al kaanu naayimiin gaamu, ⁵³wa maragu min al gubuur bavD maa Yasuuv gaam, wa daxalu_l madiina_l magaddasa, wa Zaharu le naas katiir. ⁵⁴Wa lamma ra'iis aj jeesh wa_l mavaahu al kaanu yaHrasu Yasuuv shaafu_z zalzala wa_l HaSal, kaanu xaayifiin jiddan, wa gaalu, "Be_l Hagg, da kaan Ibn Allaah!"

⁵⁵Wa niswaan kutaar kaanu fih kamaan, yavaayinu min baviid. Wa hum tibivu Yasuuv min aj Jaliil vashaan yaxdimuuhu. ⁵⁶Wa beenum Maryam al Majdaliyya, wa Maryam umm Yavkuub wa Yuusi, wa umm awlaad Zabadi.

DAFN YASUUV

⁵⁷Wa fi_l misa, raajil ghani ja min Arraama ismu Yuusif. Wa hu kamaan kaan tilmiiz le Yasuuv. ⁵⁸Wa hu masha le BiilaaTus wa Talab jism Yasuuv. Wa fi_l wakit da, BiilaaTus amarum yadduuhu leehu. ⁵⁹Wa Yuusif axad aj jism, wa laffaahu fi gumaash tiil naDiif, ⁶⁰wa. xaTTaahu fi gabru_j jadiid al hu gaTav fi_l Hajar. Wa lazza Hajar kabiir vala xashm al gabr, wa masha. ⁶¹Wa Maryam al Majdaliyya wa Maryam at taanya kaanu hinaak, gaavidaat fi_j jamb at taani gariib min al gabr.

⁶² Wa_l yoom at taani, yavni, bavD **Yoom al Istavdaad, al gusus al kubaar wa_l Farriisiyyiin itlammu giddaam BiilaaTus ⁶³wa gaalu, "Yaa saiyid, nitzaakkar al ghashshaash da wakit maa huwa lissav Hai gaal, Bavd talaatat aiyaam, baguum. ⁶⁴Vashaan kida, aamur 'an yaHrasu_l gabr lighaayat taalit yoom, vashaan talaamiizu maa yamshu wa yasrigu jismu, wa yaguulu le_n naas, Hu gaam min been al meyyitiin, wa_l ghishsh al aaxir bikuun akvab min al awwal." ⁶⁵Wa BiilaaTus gaal leehum, "Vindakum vasaakir. Amshu w_aHrasuuhu ze i maa tagdaru." ⁶⁶Vala kida, mashu wa Harasu_l gabr tamaam. Wa xaTTu 1 xitim vala 1 Hajar wa xaTTu 1 Hurraas hinaak.

*sitaarat al heekal: al gumaash al kabiir al farrag Gudduus al Agdaas min al Mahall al Gudduus fi_l heekal.

**Yoom al Istavdaad: Al yoom vashaan yajahhiz le viid walla le_s sabit.

54

MATTA 28.20

AL GIYAAMA

28Wa bavD as sabit, badri fi_S SabaaH fi_l yoom al awwal min al usbuuv, Maryam al Majdaliyya wa Maryam at taanya mashu yashuufu_l gabr. ²Wa shuuf! Kaanat fih zalzala kabiira. Valashaan malaak ar Rabb nazal min as sama, wa ja wa lazza_l Hajar min xashm al gabr, wa gavad foogu. ³Wa shaklu ze i al barg, wa hiduumu abyaD ze i talj. ⁴Wa_l Hurraas kaanu xaayifiin jiddan minnu, wa rajafu, wa bigu ze i al meyyitiin. ⁵Wa laakin al malaak gaal le_n niswaan, "Maa taxaafu. Ana vaarif intu tafattishu vala Yasuuv al maSluub. ⁶Hu

maa fih hina, vashaan gaam zeī maa hu gaal. Tavaalu, shuufu_l maHall al hu kaan raagid fiihu. ⁷Bavdeen, amshu be surva, wa guulu le talaamiizu 'innu gaam min been al meyyitiin. Wa shuufu hu yamshi gubbaalkum le_j Jaliil. Bitshuufuuhu hinaak. Shuuf! ana gulta leekum." ⁸Vala kida hum mashu be surva mirt al gabr be xoof, wa kaanu farHaanaat jiddan. Wa jaru vashaan yaxabbiru talaamiizu. ⁹Wa shuuf! Yasuuv gaabalum wa gaal leehum. "Salaam leekum." Wa garrabu leehu wa masaku kirveehu wa vabadoohu. ¹⁰Bavdeen Yasuuv gaal leehum, "Maa taxaafu. Amshu wa guulu le axwaani 'innahum yamshu le_j Jaliil. Wa hinaak bishuufuuni."

¹¹Wa wakit maa mashu, shuuf, bavD min al Hurraas jo le_l madiina wa xabbaru_l gusus al kubaar be kullu shi al HaSal. ¹²Wa lamma itlammu mava_sh shuyuux wa itkallamu mava bavD, addu guruush katiir le_l vasaakir. ¹³Wa gaalu, "Guulu le_n naas, Talaamiizu jo be_l leel wa saragoohu wa niHna naayimiin. ¹⁴Wa iza al mudiir bismav al xabar, niHna nashuufu wa naHfaZkum min at tavb." ¹⁵Wa_l vasaakir axadu_l guruush, wa vamaalu zeī maa kallamoohum.

AL AMR AL VAZIIM

¹⁶Wa laakin al Hidaashar tilmiiz mashu le_j Jaliil, le_j jabal al amarum Yasuuv 'an yamshu leehu. ¹⁷Wa lamma shaafuuhu, vabadoohu. Wa laakin bavD minnahum shakku. ¹⁸Wa Yasuuv garrab leehum wa gaal, "Allaah adda leiya kullu sulTa fi_s sama wa vala_l arD. ¹⁹Vashaan kida, amshu wa avmilu talaamiiz min kullu naas ad dunya. Wa vammiduuhum b_ism al Abu, wa_l Ibn, wa_r RuuH al Gudas. ²⁰Wa vallimuuhum 'an yaHfaZu kull al amartakum beehu. Wa shuufu! Ana mavaakum kull al aiyaam, lighaayat aaxir ad dunya."